

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

Філологічний факультет
Кафедра іноземної філології та освітніх технологій

**ВИКОРИСТАННЯ СИМУЛЯЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ
НАВЧАННЯ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ ДІАЛОГІЧНОГО
МОВЛЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ**

Робота на здобуття
освітнього ступеня «магістр»
за спеціальністю 014 Середня освіта
(Англійська мова та зарубіжна література)
магістрантки II курсу, групи МА 21
Мельник Анастасії Володимирівни

Науковий керівник:
кандидат педагогічних наук, доцент
Мацнєва Оксана Анатоліївна

Чернігів 2025

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ НАВЧАННЯ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ З ВИКОРИСТАННЯМ СИМУЛЯЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	8
1.1. Поняття та специфіка діалогічного мовлення в іншомовному навчанні	8
1.2. Психолого-педагогічні та лінгводидактичні передумови навчання діалогічного мовлення	14
1.3. Сучасні симуляційні технології у навчанні діалогічного мовлення	21
1.4. Вітчизняний і зарубіжний досвід використання симуляцій у навчанні діалогічного мовлення	26
Висновки до розділу 1	31
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ЗАСТОСУВАННЯ СИМУЛЯЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННІ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ	33
2.1. Організація процесу використання симуляційних технологій у навчанні діалогічного мовлення	33
2.2. Практичні методи використання симуляційних технологій у навчанні діалогічного мовлення	38
2.3. Система вправ і завдань з використанням симуляційних технологій	43
Висновки до розділу 2	48
РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МЕТОДИКИ	50
3.1. Організація та проведення експериментального навчання	50
3.2. Аналіз та інтерпретація отриманих результатів	56
3.3. Методичні рекомендації щодо впровадження методики в освітній процес	60

Висновки до розділу 3	67
ВИСНОВКИ	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	73
ДОДАТКИ	79

ВСТУП

Актуальність дослідження. У сучасному освітньому процесі важливим завданням є забезпечення ефективного навчання іноземних мов, зокрема розвитку вмінь діалогічного мовлення учнів старшої школи. В умовах глобалізації та активного міжкультурного спілкування володіння англійською мовою як засобом комунікації набуває все більшого значення. Традиційні методи викладання, орієнтовані переважно на механічне запам'ятовування граматичних конструкцій і лексики, нерідко виявляються недостатньо ефективними для формування комунікативної компетентності. Саме тому актуальною є розробка й упровадження інноваційних методів навчання, серед яких особливе місце займають симуляційні технології.

Симуляційні технології в навчанні іноземних мов дають змогу максимально наблизити освітній процес до реальних ситуацій спілкування, моделюючи різноманітні соціально-комунікативні контексти. Використання таких технологій сприяє активізації пізнавальної діяльності учнів, підвищенню їхньої мотивації до навчання, а також формуванню навичок практичного застосування мовного матеріалу. Крім того, такі підходи дозволяють реалізувати принципи особистісно орієнтованого та компетентнісного навчання, що є важливими складовими сучасного освітнього процесу.

Реформа освіти в Україні, зокрема впровадження концепції «Нова українська школа», передбачає переорієнтацію навчання на розвиток ключових компетентностей, серед яких мовленнєва і комунікативна займають провідне місце. Це вимагає перегляду традиційних методик викладання іноземних мов і пошуку нових підходів, які забезпечують ефективне формування мовленнєвої компетентності учнів. Симуляційні технології, які активно використовуються у світовій педагогічній практиці, можуть стати важливим інструментом реалізації цих завдань.

Аналіз сучасних досліджень у сфері методики навчання іноземних мов свідчить про зростаючу популярність симуляційних технологій в освітньому процесі. Зокрема, дослідники відзначають їхню ефективність у розвитку комунікативних навичок, зниженні мовленнєвого бар'єру та формуванні автономності учнів у навчанні. Однак, попри значну кількість теоретичних і практичних напрацювань, питання впровадження симуляційних технологій у навчання діалогічного мовлення англійською мовою у старшій школі залишається недостатньо розробленим.

Особливого значення набуває вивчення впливу симуляційних технологій на формування мовленнєвої компетентності в контексті освітніх стандартів і вимог до підготовки учнів старшої школи. З огляду на це необхідним є розроблення методики, що дозволить ефективно використовувати симуляційні технології для розвитку діалогічного мовлення, а також дослідження її ефективності в умовах шкільного навчання.

Таким чином, дослідження проблеми використання симуляційних технологій у процесі навчання учнів старшої школи діалогічного мовлення англійською мовою є актуальним як з наукової, так і з практичної точки зору. Розробка та впровадження ефективної методики сприятиме вдосконаленню методики навчання іноземних мов, підвищенню якості мовної освіти та забезпеченню більшої відповідності освітнього процесу сучасним вимогам суспільства.

Об'єкт дослідження – освітній процес у старшій школі в контексті формування діалогічного мовлення англійською мовою.

Предмет дослідження – методичні засади використання симуляційних технологій у процесі навчання діалогічного мовлення англійською мовою в учнів старшої школи.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати, практично розробити та експериментально перевірити ефективність використання симуляційних технологій у навчанні учнів старшої школи діалогічного мовлення англійською мовою.

Досягнення поставленої мети передбачало виконання таких **завдань**:

- схарактеризувати особливості формування діалогічного мовлення в процесі навчання англійської мови;
- визначити психолого-педагогічні основи використання симуляційних технологій у навчанні іноземних мов;
- проаналізувати сучасні симуляційні технології та їхню ефективність в освітньому процесі;
- розробити методику застосування симуляційних технологій для навчання діалогічного мовлення старшокласників;
- провести експериментальне дослідження та оцінити ефективність запропонованої методики.

Методи дослідження:

теоретичні: аналіз і узагальнення наукової літератури з питань методики навчання іноземних мов, педагогічних інновацій та симуляційних технологій;

емпіричні: спостереження за освітнім процесом, анкетування, тестування, педагогічний експеримент (констатувальний і формувальний етапи);

статистичні: кількісний та якісний аналіз отриманих даних для оцінки ефективності розробленої методики.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що: уперше теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено методику використання симуляційних технологій для навчання діалогічного мовлення в старшій школі; визначено ефективні форми, методи та прийоми застосування симуляцій у процесі навчання англійської мови; обґрунтовано педагогічні умови, що забезпечують результативність упровадження симуляційних технологій у навчання діалогічного мовлення.

Практичне значення отриманих результатів полягає в упровадженні в освітній процес науково обґрунтованої та експериментально перевіреної методики використання симуляційних технологій для формування діалогічного мовлення англійською мовою. Запропонована методика

допоможе вчителям у виборі ефективних засобів навчання, сприятиме підвищенню мотивації учнів та якості їхньої комунікативної компетентності.

Апробація результатів дослідження відбулася на XVII міжнародній науково-практичній конференції «Теорія і практика сучасної науки та освіти» (Львівський науковий форум, 29-30 листопада 2025 року). Результати дослідження відображено в публікації *Мельник А.В.* Використання симуляційних технологій у процесі навчання учнів старшої школи діалогічного мовлення англійською мовою. *Теорія і практика сучасної науки та освіти: матеріали XVII міжнародної науково-практичної конференції* (м. Львів, 29-30 листопада 2025 року). Львів: Львівський науковий форум, 2025. С. 107-109.

Структура кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. У першому розділі розглянуто теоретичні основи навчання діалогічного мовлення та особливості використання симуляційних технологій у сучасній освіті. У другому розділі запропоновано методику використання симуляційних технологій для навчання діалогічного мовлення. У третьому розділі представлено результати експериментального дослідження, проведеного для перевірки ефективності розробленої методики.

Загальний обсяг роботи 90 сторінок, 68 з яких – основний текст. Список використаних джерел налічує 51 позицію, з яких 3 – іноземною мовою. Робота містить 5 додатків, у яких подано матеріали, використані під час експериментальної роботи.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ НАВЧАННЯ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ З ВИКОРИСТАННЯМ СИМУЛЯЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

1.1. Поняття та специфіка діалогічного мовлення в іншомовному навчанні

Діалогічне мовлення є однією з ключових форм мовленнєвої діяльності, що забезпечує безпосередню комунікативну взаємодію між учасниками спілкування. У контексті навчання англійської мови в старшій школі воно виступає як засіб реалізації практичних, розвивальних і виховних цілей освіти. На відміну від монологічного мовлення, діалогічне вимагає швидкого реагування, володіння мовленнєвими кліше та вміння підтримувати бесіду. Учні повинні навчитися не лише формувати окремі висловлювання, а й організовувати їх відповідно до логіки спілкування, що значно ускладнює процес оволодіння іншомовною комунікацією. Саме тому в сучасній методиці навчання діалогічне мовлення займає одне з провідних місць.

Однією з основних характеристик діалогічного мовлення є його інтерактивність, що передбачає постійну зміну ролей «спікер – слухач». У шкільному віці це особливо важливо, адже старшокласники знаходяться в періоді активного розвитку соціальних навичок. Вони прагнуть висловлювати власну позицію, вести обговорення, дискутувати та знаходити порозуміння з однолітками. Тому діалогічна взаємодія в освітньому процесі сприяє як опануванню англійської мови, так і формуванню комунікативної культури. Важливо, щоб учитель створював умови для природної мовленнєвої активності [29, с. 177].

Діалогічне мовлення також характеризується ситуативністю, тобто залежністю від конкретних умов спілкування: теми, ролей, емоційного контексту. Це означає, що учень повинен уміти адаптувати мовлення

відповідно до ситуації, що потребує знань мовленнєвого етикету та стратегій ведення діалогу. У старшій школі це стає особливо помітним, адже учні вже здатні опрацьовувати складні соціальні теми. Ситуативність сприяє розвитку гнучкості мислення та формує вміння користуватися англійською мовою у реальних умовах. Саме тому рольові та комунікативні завдання займають важливе місце в освітньому процесі.

Ще однією специфічною рисою діалогічного мовлення є спонтанність, що вимагає від учня швидкого добору мовних засобів. Старшокласники часто відчують труднощі саме на цьому етапі, оскільки рівень їх мовного автоматизму ще не достатньо високий. Саме тому важливо забезпечити регулярну практику коротких діалогів, мовленнєвих реакцій та імітацій типових комунікативних ситуацій. Така робота сприяє підвищенню швидкості та природності мовлення. У результаті учні поступово долають бар'єр невпевненості [5, с. 41].

Зміст діалогічного мовлення визначається також його прагматичною спрямованістю – здатністю досягати конкретної мети у спілкуванні. Старшокласникам важливо оволодіти такими навичками, як уміння ставити запитання, уточнювати інформацію, висловлювати згоду чи незгоду, аргументувати думки. Ці уміння формують базу для ефективної участі в дискусіях і групових проєктах. Прагматичний аспект дозволяє зробити процес навчання більш наближеним до реального життя. Завдяки цьому учні можуть бачити практичну цінність вивчення англійської мови.

У методиці навчання іноземних мов існують різні підходи до трактування поняття «діалогічне мовлення». Найпоширенішим є підхід, що розглядає діалог як форму спільної діяльності двох і більше осіб, спрямованої на обмін інформацією або досягнення певної комунікативної мети. Інший підхід підкреслює соціокультурний характер діалогу та його роль у формуванні мовленнєвої поведінки. Для старшокласників поєднання цих підходів є оптимальним, адже воно враховує як практичні, так і соціальні

аспекти навчання. Це забезпечує комплексний розвиток мовленнєвих умінь [47, с. 9].

У старшій школі важливо враховувати психологічні особливості учнів, які суттєво впливають на процес формування діалогічних умінь. Старшокласники вже володіють певним життєвим досвідом, що дозволяє їм брати участь у більш змістовних діалогах. Однак вони можуть відчувати труднощі через страх помилки або осуду з боку однолітків. Тому атмосфера підтримки та партнерського спілкування є ключовою. Учитель повинен заохочувати ініціативу та створювати ситуації успіху.

Особливу роль у розвитку діалогічного мовлення відіграє мовний запас учнів. Для участі в діалозі старшокласники повинні володіти достатньою кількістю лексичних одиниць, мовленнєвих кліше та граматичних конструкцій. Проте важливо не лише нагромадження словникового запасу, а й формування вміння використовувати його в реальних ситуаціях. Саме тому навчання діалогічного мовлення передбачає постійне використання вивченої лексики в комунікативних завданнях. Такий підхід забезпечує глибшу мовленнєву автоматизацію [42, с. 1163].

Навчання діалогічного мовлення передбачає розвиток двох основних груп умінь: репродуктивних і продуктивних. Репродуктивні уміння пов'язані з умінням розуміти та відтворювати мовленнєві зразки, тоді як продуктивні – з умінням самостійно будувати висловлювання. Для старшокласників обидві групи мають важливе значення, адже вони забезпечують цілісність мовленнєвої діяльності. Поступове ускладнення завдань дозволяє сформувати стійкі комунікативні навички. Таким чином, освітній процес повинен бути системним та поетапним.

Серед ключових умінь, які формуються в процесі навчання діалогічного мовлення, можна виокремити:

- уміння починати, підтримувати та завершувати розмову;
- уміння використовувати засоби мовленнєвого етикету;
- уміння адекватно реагувати на репліки співрозмовника;

- уміння ініціювати запитання та уточнювати інформацію;
- уміння аргументувати власну думку.

Формування цих умінь забезпечує готовність старшокласників до реального іншомовного спілкування.

Одним із важливих аспектів розвитку вмінь діалогічного мовлення є навчання мовленнєвих стратегій. Стратегії допомагають учням виходити з комунікативних труднощів, компенсувати брак мовних знань і підтримувати спілкування. Наприклад, учні можуть навчитися використовувати перефразування, уточнення, паузи-заповнювачі. Ці прийоми роблять діалог більш природним і наближеним до реального спілкування. Старшокласники, як правило, швидко опановують такі стратегії за умови регулярної практики.

Значний вплив на якість діалогічного мовлення має розвиток аудитивних умінь. Учні повинні не лише говорити, а й ефективно слухати співрозмовника. Це передбачає вміння виділяти ключову інформацію, розуміти інтонацію, емоційне забарвлення та підтекст. Для старшокласників це є важливим завданням, адже їх здатність до сприйняття інформації іноземною мовою все ще формується. Тому вправи на слухання повинні бути невід'ємною частиною освітнього процесу [8, с. 55].

Важливим компонентом діалогічного мовлення є інтонаційний аспект, що включає ритм, темп, наголос і мелодику. Саме інтонація часто визначає смисл висловлювання і дозволяє правильно інтерпретувати наміри співрозмовника. Старшокласники повинні навчитися розпізнавати та відтворювати інтонаційні моделі англійської мови. Регулярна робота з аудіоматеріалами та діалогічними сценами сприяє формуванню цього вміння. Успішний розвиток інтонаційних навичок підвищує природність мовлення.

Навчання діалогічного мовлення також передбачає поетапне формування навичок: від механічного відтворення реплік до вільного спілкування. На початкових етапах важливими є імітаційні вправи, побудова коротких діалогів за зразком, рольові міні-сцени. На середніх етапах учні переходять до створення діалогів на основі ситуацій або проблемних завдань.

На завершальному етапі старшокласники можуть брати участь у дискусіях, дебатах та інтерактивних проєктах. Такий поетапний підхід забезпечує поступове зростання складності.

У сучасній школі все більшої популярності набувають інтерактивні методи навчання, які сприяють розвитку діалогічних умінь. До них належать рольові ігри, симуляції, дискусії, групові проєкти. Вони допомагають створити атмосферу реального спілкування, що мотивує учнів до активного використання англійської мови. Старшокласники з готовністю включаються в такі форми роботи, оскільки вони відповідають їхнім віковим інтересам. Інтерактивність підвищує якість засвоєння матеріалу та інтерес до предмета [8, с. 56].

Застосування симуляційних технологій у навчанні діалогічного мовлення є особливо ефективним. Вони дозволяють моделювати реальні життєві ситуації та залучати учнів до активної участі. Симуляції створюють середовище, у якому учень може безпечно експериментувати з мовою, отримувати зворотний зв'язок та вдосконалювати навички. Для старшокласників це сприяє розвитку критичного мислення та комунікативної самостійності. Таким чином, симуляційні технології стають невід'ємною частиною сучасного освітнього процесу.

У процесі організації діалогічної діяльності важливо забезпечувати різноманіття тем та ситуацій. Старшокласники повинні мати змогу обговорювати питання, що їх цікавлять: професійний вибір, стосунки, екологічні проблеми, технології та культуру. Тематичне різноманіття сприяє підвищенню мотивації та глибшому залученню учнів. Водночас учитель має контролювати, щоб дискусії залишалися навчально спрямованими. Це дозволяє поєднати інтереси учнів із навчальними цілями.

Суттєвою особливістю діалогічного мовлення є необхідність розвитку мовленнєвої взаємодії в парах і групах. Робота в групах дозволяє розподілити ролі, створити природну комунікативну ситуацію та залучити всіх учасників. Під час таких занять учні отримують можливість практикувати мовлення в

умовах, максимально наближених до реальних. Для старшокласників це є важливим чинником розвитку комунікативних навичок. Групові форми роботи сприяють формуванню позитивного мовленнєвого досвіду.

У навчанні діалогічного мовлення велике значення має зворотний зв'язок. Учитель повинен надавати коректні та конструктивні коментарі, що допомагають учням вдосконалювати мовлення, не знижуючи мотивації. Особливо важливо звертати увагу на точність висловлювань, інтонацію, логіку та відповідність ситуації. Для старшокласників якісний зворотний зв'язок є важливим елементом формування самооцінки. Правильно організована корекція сприяє підвищенню впевненості в собі.

Не менш значущим є розвиток соціокультурної компетентності, адже діалогічне мовлення не може існувати поза культурним контекстом. Учні повинні знати правила поведінки, етикетні формули та особливості спілкування в англомовних країнах. Соціокультурний аспект дозволяє зробити діалог більш автентичним і природним. Старшокласники зазвичай легко засвоюють такі знання, якщо вони подані в цікавій та доступній формі. Це сприяє формуванню міжкультурної комунікації.

В освітньому процесі важливо враховувати індивідуальні стилі учнів: одні є більш комунікабельними, інші потребують додаткової підтримки. Учитель має адаптувати завдання залежно від рівня підготовки й особистісних характеристик. Диференціація підвищує ефективність навчання та забезпечує комфортні умови для всіх учнів. У старших класах цей підхід набуває особливої актуальності, адже рівень мовної підготовки може суттєво відрізнятися. Завдяки індивідуалізації навчання діалогічні навички формуються більш природно.

Отже, діалогічне мовлення є складним багатовимірним явищем, що поєднує мовні, психологічні, комунікативні та соціокультурні компоненти. Його навчання в старшій школі потребує системного підходу, який враховує вікові особливості учнів, їх інтереси та рівень мовної підготовки. Використання інтерактивних методів, симуляційних технологій та реальних

комунікативних ситуацій значно підвищує ефективність освітнього процесу. Особливу роль відіграє атмосфера підтримки, поетапність формування навичок і вмінь та якісний зворотний зв'язок.

Таким чином, у висновку можна зазначити, що діалогічне мовлення є основою розвитку іншомовної комунікативної компетентності старшокласників і потребує продуманої організації навчання, що забезпечує поєднання мовленнєвих, соціальних і когнітивних аспектів.

1.2. Психолого-педагогічні та лінгводидактичні основи навчання діалогічного мовлення

Психолого-педагогічні та лінгводидактичні основи навчання діалогічного мовлення становлять фундамент, на який спирається ефективний процес формування іншомовної комунікативної компетентності старшокласників. Розуміння закономірностей психічного розвитку учнів, особливостей їх мислення та мотивації дозволяє оптимально організувати освітній процес. У старшій школі учні досягають рівня абстрактного мислення, здатні до рефлексії та самостійного аналізу власних мовленнєвих дій. Це створює передумови для більш складної та осмисленої діалогічної взаємодії. Педагогічне завдання вчителя – перетворити ці психологічні можливості на реальний комунікативний розвиток.

Одним із ключових психологічних чинників є мотивація. Старшокласники прагнуть самореалізації, визнання та практичної користі від навчання, тому ефективне навчання діалогічного мовлення повинно базуватися на значущих для них цілях. Створення навчальних ситуацій, які відображають реальні комунікативні потреби (подорожі, майбутня професія, міжкультурне спілкування), підвищує інтерес до предмета. Мотиваційний аспект у старшій школі є визначальним, оскільки без усвідомлення цінності діалогу учні не демонструватимуть достатньої мовленнєвої активності. Тому

педагог має інтегрувати завдання, що розкривають перспективу практичного застосування знань [12, с. 5].

Емоційна сфера старшокласників також відіграє важливу роль у навчанні. У віці 15–17 років учні гостро реагують на оцінювання, соціальні порівняння та публічні виступи. Саме тому вчителю слід формувати атмосферу психологічної безпеки, у якій учні не бояться помилятися. Діалогічне мовлення потребує постійного ризику, оскільки кожен учасник мусить імпровізувати та швидко реагувати. Коли учень не відчуває тиску, якість його мовленнєвої діяльності зростає. Таким чином, підтримка емоційного благополуччя є необхідною передумовою формування діалогічних умінь.

Провідною когнітивною особливістю старшокласників є здатність до логічного, критичного та варіативного мислення. Це дозволяє вводити завдання, що вимагають аргументації, порівняння, аналізу та співставлення різних точок зору. Когнітивний розвиток дає змогу працювати з більш складними діалогічними жанрами, такими як дебати, переговори чи обговорення проблемних ситуацій. Застосування подібних вправ робить навчання цікавим і наближеним до реальної комунікації. Учитель має надавати учням можливість інтелектуального самовираження, адже саме це сприяє глибшому засвоєнню мовленнєвих моделей [15, с. 138].

Важливим психолого-педагогічним принципом є принцип співпраці. Діалогічне мовлення неможливе без взаємодії, тому освітній процес має бути побудований на партнерських відносинах між учнем і вчителем, а також між самими учнями. Така організація сприяє формуванню вміння слухати, відповідати, уточнювати та ініціювати діалог. Старшокласники особливо цінують довіру та повагу, тому їх залучення до партнерських форм роботи підвищує активність на уроці. Партнерська модель забезпечує ефективну комунікативну взаємодію.

Особливе місце займає роль соціальних чинників, адже у старшому шкільному віці учні значною мірою орієнтуються на групу однолітків. Робота в парах і групах дозволяє використати цей чинник на користь навчання.

Спільне виконання завдань створює природне середовище для діалогу та активізує тих учнів, які менш охоче говорять наодинці. Взаємодія між учнями сприяє розвитку комунікативної автономії, оскільки вони вчаться самостійно розв'язувати мовленнєві труднощі. Соціальне навчання стає ключовою умовою формування навичок і вмінь діалогічного мовлення.

Лінгводидактичні основи навчання діалогічного мовлення охоплюють принципи відбору мовного матеріалу, методи його подачі та організацію мовленнєвої практики. Одним із ключових принципів є комунікативність. Він передбачає використання мовного матеріалу, який має чітке практичне призначення та застосовується в реальних ситуаціях. Для старшокласників це можуть бути теми, пов'язані з професійним самовизначенням, наукою, культурою, медіа, глобальними проблемами. Мовний матеріал має відображати сучасний стан англійської мови та її автентичні зразки [32, с. 156].

Не менш важливим є принцип ситуативності, який передбачає організацію навчання в умовах, максимально наближених до реального спілкування. Ситуації мають бути змістовними, логічними та значущими для учнів. Старшокласникам цікаві такі комунікативні контексти: інтерв'ю, зустріч з носієм мови, обговорення фільму чи новини, вирішення конфлікту, планування подорожі. Ситуативний підхід дозволяє створити умови, за яких учні активно застосовують набуті знання, навички й уміння. Це робить навчання природним і ефективним.

Лінгводидактика також вимагає поетапності формування умінь. Оскільки діалогічне мовлення складається з окремих мікроумінь – слухання, реагування, ініціювання, підтримки контактів, завершення – навчання повинно передбачати їх поступовий розвиток. Спочатку учні опановують мовленнєві кліше, згодом – стратегії ведення діалогу, а на пізніх етапах – навички вільної імпровізації. Така послідовність відповідає природі формування мовленнєвої компетентності. Вона також допомагає уникнути перевантаження учнів і забезпечує стійкість навичок [46, с. 19].

Одним із центральних принципів є принцип автентичності, який полягає у використанні реальних текстів, діалогів, відеосюжетів та мовленнєвих моделей. Старшокласникам важливо розуміти справжню англійську мову, з її інтонаціями, швидкістю, мовленнєвими особливостями. Автентичні матеріали сприяють розвитку слухового сприйняття та формують реалістичні уявлення про комунікацію. Вони також готують учнів до міжкультурних ситуацій поза школою.

Навчання діалогічного мовлення передбачає формування мовленнєвих стратегій, що допомагають долати труднощі під час спілкування. До ключових стратегій належать:

- стратегія уточнення інформації;
- стратегія парафразування;
- стратегія емоційної підтримки співрозмовника;
- стратегія зміни теми;
- стратегія заповнення пауз.

Опанування стратегій робить спілкування більш упевненим і природним, а також дозволяє старшокласникам долати страх помилки [44, с. 57].

Серед лінгводидактичних принципів важливе місце займає принцип інтерактивності. Він передбачає активну участь учнів у процесі здобуття знань через взаємодію, а не пасивне сприйняття матеріалу. Інтерактивні вправи – дебати, мозкові штурми, симуляції, рольові ігри – стимулюють мислення та сприяють розвитку комунікативної незалежності. Старшокласники краще запам'ятовують матеріал, який опрацьовують у діяльності, а не у формі пасивних репродукцій. Інтерактивність забезпечує високий рівень залученості учнів.

Цінність інтерактивних методів особливо проявляється у формуванні соціальних умінь, яких вимагає діалогічне мовлення. Учні вчаться вести переговори, враховувати позицію співрозмовника, шукати компроміс та

логічно аргументувати свою думку. У старшому шкільному віці такі навички є вкрай потрібними, адже вони сприяють особистісному розвитку та соціальній адаптації. Інтерактивні форми навчання дозволяють моделювати реальні соціальні ситуації в безпечному середовищі. Це робить навчання діалогу більш життєвим і змістовним.

У контексті сучасної освіти надзвичайно важливим є принцип індивідуалізації, який вимагає врахування різних рівнів мовленнєвої підготовки та темпів розвитку учнів. Старшокласники – неоднорідна група: одні мають високий рівень володіння мовою, інші лише наближаються до середнього рівня. Завдання вчителя – створити умови, за яких кожен учень може реалізувати свій потенціал. Індивідуалізовані підходи включають адаптацію складності завдань, варіативність дидактичних матеріалів і можливість вибору способу виконання. Це сприяє розвитку автономності та відповідальності [22, с. 11].

У навчанні діалогічного мовлення важливим є також принцип системності. Цього виду мовленнєвої діяльності не можна навчити фрагментарно, оскільки він передбачає комплексну взаємодію лексичних, граматичних, фонетичних і соціокультурних компонентів. Системність означає, що кожен урок має вносити внесок у загальний розвиток умінь і формувати зв'язки між різними видами мовленнєвої діяльності. Так забезпечується поступове зростання комунікативної компетентності. Для старшокласників системний підхід є особливо корисним, адже вони здатні до рефлексії та усвідомлення власного прогресу.

Одним зі структурних елементів лінгводидактики є розробка вправ, які сприяють формуванню діалогічних умінь. Вони повинні відповідати низці вимог:

- забезпечувати комунікативну спрямованість;
- бути ситуативно вмотивованими;
- містити мовленнєвий матеріал, який учні можуть застосувати;

- стимулювати взаємодію;
- передбачати різні ролі для учасників діалогу.

Дотримання цих вимог дозволяє зробити вправи не лише ефективними, а й цікавими для учнів.

Для узагальнення лінгводидактичних принципів доцільно подати їх у вигляді таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Основні лінгводидактичні принципи навчання діалогічного мовлення

Принцип	Сутність	Значення для старшокласників
Комунікативність	Орієнтація на реальні мовні ситуації	Підвищує практичну цінність навчання
Ситуативність	Зв'язок з конкретними життєвими обставинами	Сприяє природності діалогу
Автентичність	Використання реальних зразків мови	Формує реалістичне сприйняття англійської
Інтерактивність	Активна взаємодія учасників	Розвиває комунікативну автономію
Індивідуалізація	Урахування особливостей учнів	Забезпечує комфорт та ефективність

У таблиці узагальнено ключові принципи, які необхідно реалізувати в процесі навчання старшокласників діалогічного мовлення.

Окрему роль у лінгводидактиці відіграє принцип розвитку критичного мислення. Діалог – це завжди обмін думками, а не лише інформацією. Тому учні повинні вміти аналізувати аргументи, співвідносити факти та формувати власну позицію. Завдання, що розвивають критичне мислення, роблять діалог глибшим і змістовнішим. Старшокласники здатні працювати з такими інтелектуальними викликами, що робить навчання більш зрілим. Це сприяє формуванню високоосвіченої мовленнєвої особистості [16, с. 134].

Психолого-педагогічні та лінгводидактичні основи навчання діалогічного мовлення тісно пов'язані з розвитком мовленнєвої автономії. Старшокласники потребують можливості робити власний вибір: обирати тему,

стиль спілкування, партнерів по діалогу. Це формує відповідальність за результат і сприяє самостійності. Водночас учитель виступає фасилітатором, який спрямовує, а не контролює процес. Такий підхід робить навчання більш зрілим і професійно орієнтованим.

Особливу увагу слід приділяти встановленню балансу між свободою висловлювання та мовною точністю. Старшокласники прагнуть до самовираження, але їх мовний ресурс може бути обмеженим. Тому необхідно поєднувати комунікативні завдання з цілеспрямованою роботою над лексикою та граматиною. Важливо забезпечити регулярне повернення до мовленнєвих кліше, що використовуються у різних жанрах діалогу. Лінгводидактична підтримка дозволяє зробити висловлювання правильними та змістовними.

Іншою важливою засадою є розвиток міжкультурної компетентності. Діалогічне мовлення не існує поза культурним фоном, тому навчання повинно включати знання про поведінку, етикет, соціальні норми англomовних країн. Старшокласники, які оволодівають міжкультурними навичками, більш упевнено вступають у діалог і краще розуміють співрозмовника. Це робить навчання діалогічного мовлення глибшим та професійно орієнтованим. Міжкультурна підготовка – важлива складова сучасної школи [18, с. 156].

Таким чином, у висновку слід зазначити, що психолого-педагогічні та лінгводидактичні основи навчання діалогічного мовлення забезпечують комплексний підхід до формування іншомовної компетентності старшокласників. Вони охоплюють мотиваційні, когнітивні, соціальні та емоційні чинники, а також методичні принципи, що спрямовують організацію навчання. Поєднання цих основ створює оптимальні умови для формування здатності до змістовної, аргументованої та природної іншомовної взаємодії. Отже, у висновку можна підкреслити, що ефективне навчання діалогічного мовлення неможливе без урахування психологічних закономірностей розвитку учнів і чітко вибудованої лінгводидактичної системи.

1.3. Сучасні симуляційні технології у навчанні діалогічного мовлення

Сучасні симуляційні технології відіграють ключову роль у формуванні діалогічних умінь старшокласників, оскільки вони створюють умови, максимально наближені до реальної комунікації. На відміну від традиційних методів, симуляції забезпечують динамічну взаємодію, підвищену мотивацію та можливість практикувати діалог у безпечному середовищі. Головною їхньою перевагою є здатність відтворювати реальні життєві ситуації з високим ступенем автентичності, що дозволяє учням природно занурюватися в англомовне середовище. Це робить навчання не лише ефективним, а й захопливим.

Симуляційні технології охоплюють широкий спектр інструментів – від простих рольових ігор до складних цифрових платформ. Вони дають змогу відпрацьовувати діалогічні ситуації, що у звичайному класі практично неможливо реалізувати. Старшокласники можуть спробувати себе в ролі учасників міжнародних переговорів, журналістів, туристів чи волонтерів. Така різноплановість дозволяє диференціювати завдання і працювати з різними рівнями мовної підготовки. У старшій школі це особливо важливо, оскільки учні мають різні цілі та навчальні потреби [6, с. 147].

Однією з найпоширеніших форм симуляцій є рольові ігри. Вони створюють сценарії, у межах яких учні виконують певні ролі та взаємодіють один з одним, використовуючи англійську мову як основний засіб комунікації. Рольові ситуації можуть моделювати як побутові, так і професійні чи академічні діалоги. Для старшокласників такі завдання особливо корисні, оскільки допомагають відпрацьовувати мовні інтенції: запит, уточнення, пропозицію, аргументацію. Крім того, рольові ігри сприяють розвитку емоційного інтелекту та соціальної компетентності.

Серед сучасних технологічних симуляцій значне місце посідають цифрові інтерактивні платформи, що дозволяють створювати віртуальні

ситуації спілкування. Такі платформи використовують 3D-середовища, аватари, системи голосового розпізнавання та автоматичний аналіз мовлення. Старшокласники можуть взаємодіяти з віртуальним співрозмовником, який реагує на їхні репліки в реальному часі. Це забезпечує високий рівень занурення та формує навички й уміння спонтанного мовлення. Подібні технології особливо корисні для тих учнів, які соромляться говорити в присутності однолітків [9].

Іншою важливою симуляційною технологією є VR-технології (віртуальна реальність). Вони дозволяють створювати повноцінні віртуальні простори, в яких учні можуть переміщатися, виконувати завдання та вступати в діалог із цифровими персонажами. Для старшокласників VR-уроки перетворюються на захопливі мовленнєві пригоди, наприклад: замовлення їжі в кафе в Лондоні, участь у шкільній раді в США, відвідування музею чи аеропорту. Повне занурення у середовище англійської мови значно підвищує якість засвоєння діалогічних моделей. Крім того, VR сприяє розвитку мобільності мислення та швидкості реакції.

Симуляційні технології також включають цифрові квести та сюжетні тренажери, які дозволяють учням рухатися за сценарієм, приймати рішення та вести комунікацію з віртуальними персонажами. Такі технології поєднують елементи гри, дослідження та комунікації. Старшокласники на практиці бачать наслідки своїх рішень, що створює високу мотивацію та залученість. Використання сюжетних симуляцій формує стратегічне мислення та навички вирішення проблем, що безпосередньо впливає на якість діалогічних умінь [20, с. 178].

Окрему групу становлять симуляції, що базуються на штучному інтелекті. Вони дозволяють учням вести діалог у режимі 24/7, отримувати миттєвий зворотний зв'язок і вдосконалювати конкретні мовленнєві навички. Старшокласники можуть оцінювати свою вимову, інтонацію, точність і логічність висловлювання. Такі симуляції особливо корисні для учнів із високим рівнем самостійності, які прагнуть покращити особистий результат.

ІІІ-технології значно розширюють можливості класного й позакласного навчання.

Цифрові симуляції активно поєднуються з методами гейміфікації. Використання балів, рівнів, нагород та досягнень стимулює учнів до систематичної участі в діалогічних завданнях. Гейміфікація робить навчання більш привабливим і конкурентним у позитивному сенсі. Старшокласники із задоволенням виконують креативні місії, проходять мовні виклики та тренують діалогічні ситуації у формі гри. Це сприяє зниженню тривожності й підвищенню впевненості під час спілкування [25, с. 129].

Симуляційні технології мають низку переваг, які визначають їхній ефективний вплив на розвиток діалогічного мовлення. Серед основних варто виокремити:

- високий рівень занурення у комунікативну ситуацію;
- можливість помилятися без страху та стигматизації;
- варіативність сценаріїв і рівнів складності;
- миттєвий зворотний зв'язок;
- індивідуалізацію темпу та способу навчання.

Усі ці чинники роблять симуляції незамінним інструментом сучасної школи.

Водночас симуляційні технології вимагають дотримання певних педагогічних умов. Учні повинні бути ознайомлені з правилами роботи, мати чітку комунікативну мету та отримувати підтримку від учителя. Технології не замінюють живого спілкування, а лише доповнюють його, тому важливо забезпечити баланс між цифровими та традиційними формами діяльності. У старшій школі учні здатні до саморегуляції, проте педагог має координувати їхню діяльність і забезпечувати рефлексію після виконання симуляційних завдань.

Одним із методичних принципів використання симуляцій є принцип прогресивного ускладнення. Старшокласникам необхідно пропонувати

симуляції, які поступово поглиблюють рівень діалогічної взаємодії – від простих побутових ситуацій до професійно орієнтованих. Такий підхід не лише формує стійкі мовленнєві навички, а й готує учнів до реальних комунікативних викликів. Відповідність рівню складності віковим особливостям робить симуляції ефективними та комфортними.

Успішність упровадження симуляцій в освітній процес залежить також від рівня цифрової культури учнів. Старшокласники належать до покоління, яке активно використовує технології, тому симуляції відповідають їхньому стилю сприйняття інформації. Залучення цифрових інструментів допомагає учням побачити англійську мову як засіб реальної взаємодії, а не лише навчальний предмет. Це підвищує їхню зацікавленість та внутрішню мотивацію до вдосконалення умінь діалогічного мовлення.

З метою систематизації різновидів сучасних симуляційних технологій доцільно подати їх у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

**Класифікація сучасних симуляційних технологій для навчання
діалогічного мовлення**

Тип симуляції	Характеристика	Переваги для старшокласників
Рольові ігри	Моделювання соціальних ситуацій у межах класу	Розвиток спонтанності й емоційного інтелекту
VR-симуляції	Повне занурення у віртуальні простори	Зниження мовленнєвої тривожності, реалістичність
Цифрові тренажери	Автоматичний аналіз мовлення, взаємодія з аватаром	Індивідуалізація, миттєвий зворотний зв'язок
ІІІ-співрозмовники	Діалоги 24/7, адаптивність	Самостійне вдосконалення складних навичок і вмінь
Сюжетні квести	Мовленнєва діяльність у межах сценарію	Формування стратегічного й критичного мислення

Симуляції також підтримують розвиток саморефлексії, адже учні можуть переглядати свої записи, аналізувати власні помилки та прогрес. Це формує відповідальність за результати власного навчання та стимулює до самовдосконалення. Старшокласники охоче взаємодіють з такими інструментами, оскільки вони надають можливість працювати автономно та оцінювати власну динаміку. Рефлексивний компонент є невід'ємною частиною ефективного навчання діалогічного мовлення [28].

Застосування симуляцій також сприяє розвитку соціальної мобільності та готовності до міжкультурної комунікації. Учні навчаються реагувати на різні стилі мовлення, інтонації, культурні норми та поведінкові особливості носіїв мови. Вони стикаються з реалістичними моделями спілкування, що готує їх до участі в міжнародних програмах, поїздках, волонтерських проєктах і професійних ситуаціях. Симуляції розширюють межі освітнього середовища, перетворюючи урок на майданчик для міжкультурного розвитку.

У старшій школі симуляційні технології допомагають учням сформувати такі важливі уміння, як-от: вести переговори, працювати в команді, аналізувати комунікативні ситуації, адаптуватися до різних співрозмовників. Ці компетентності є не лише результатом вивчення мови, а й суттєвим внеском у загальний розвиток особистості. Таким чином, симуляції поєднують навчальну, соціальну та виховну функції.

Важливо також зазначити, що симуляційні технології сприяють подоланню мовленнєвого бар'єра. Старшокласники нерідко бояться помилятися перед класом, що обмежує їхню активність. Віртуальні симуляції дають можливість тренувати мовлення у комфортному темпі, без оцінки однолітків. Це значно підвищує впевненість і готує учнів до спілкування у реальних умовах. Подолання внутрішнього бар'єра є одним із ключових результатів використання цифрових симуляцій [35, с. 29].

Симуляційні технології також підтримують інклюзивне навчання, оскільки дозволяють адаптувати завдання до різних потреб учнів. Ті, хто має труднощі в комунікації, можуть тренувати діалог у форматі «один на один» із

симулятором, а учні з високим рівнем підготовки – працювати над складними сценаріями. Така адаптивність робить симуляції універсальним дидактичним інструментом. Старшокласники отримують можливість працювати у власному темпі та з урахуванням власних сильних сторін.

Ключовим педагогічним завданням стає поєднання симуляцій із традиційними формами роботи. Симуляції не замінюють живий діалог, але допомагають учням підготуватися до нього, відпрацювати базові репліки та подолати страх спілкування. Уроки, які комбінують симуляції, групові обговорення та рефлексію, забезпечують максимальний ефект. Вони створюють цілісне освітнє середовище, в якому учні можуть застосовувати різні стилі діалогу та переходити від цифрової взаємодії до живої.

Таким чином, у висновку слід зазначити, що сучасні симуляційні технології є потужним інструментом навчання старшокласників діалогічного мовлення, оскільки вони забезпечують автентичність, динамічність, безпечність та високий рівень мотивації. Вони дозволяють учням тренувати широкий спектр мовленнєвих умінь – від спонтанності до аргументації – у контекстах, наближених до реального життя. Отже, у висновку можна підкреслити, що симуляції відкривають нові можливості для іншомовної освіти, перетворюючи урок англійської мови на інтерактивний, практико-орієнтований і глибоко мотивуючий процес.

1.4. Вітчизняний і зарубіжний досвід використання симуляцій у навчанні діалогічного мовлення

Використання симуляційних технологій у навчанні діалогічного мовлення має давню історію, яка поступово трансформувалася разом із розвитком педагогіки, лінгводидактики та цифрових платформ. У вітчизняній освіті інтерес до симуляцій з'явився ще в межах комунікативного підходу, коли рольові ігри та мовленнєві ситуації стали основними інструментами розвитку комунікативних умінь. Педагоги відзначали, що моделювання життєвих

обставин допомагає школярам застосовувати мовні засоби у природному контексті, а не відтворювати механічні зразки. Це стало важливим фундаментом для подальшого використання симуляцій у сучасному цифровому форматі.

У вітчизняній методиці великого значення набули рольові ігри, дискусійні клуби, навчальні проєкти з елементами драматизації, що дозволяють учням уявно переноситися в реальні соціальні ситуації. Українські педагоги акцентують увагу на цінності комунікативних тренінгів для старшокласників, адже саме вони покликані формувати гнучкість, стійкість до стресу та здатність взаємодіяти з різними типами співрозмовників. Симуляційні вправи часто застосовують у межах підготовки до ЗНО, дебатів чи шкільних конференцій, де учні розвивають уміння аргументувати, домовлятися та реагувати спонтанно [2].

Значний внесок у розвиток симуляцій у вітчизняній школі належить інтерактивним технологіям, що активно впроваджуються з початку 2010-х років. Використання навчальних платформ, віртуальних діалогів, цифрових аватарів та онлайн-тренажерів стало поширеною практикою. Багато українських учителів застосовують симуляційні інструменти у формі вебквестів та інтерактивних сценаріїв, які вимагають від учнів послідовного виконання комунікативних завдань. Такі підходи добре інтегруються в компетентнісну модель освіти та відповідають сучасним вимогам до випускника старшої школи.

Важливим елементом вітчизняного досвіду є також поєднання симуляцій із проєктною діяльністю. Учні працюють у мінігрупах, створюють власні сценарії, моделюють діалоги, записують відеофрагменти та аналізують їх. Така діяльність сприяє розвитку критичного мислення, творчості та автономії. У старшокласників формується усвідомлення, що діалог – це не лише форма мовлення, а інструмент вирішення комунікативних задач. Тобто симуляції в українській школі поступово стають не просто вправою, а повноцінною педагогічною технологією [1].

У зарубіжній освіті симуляції застосовуються значно ширше та мають глибоко розроблені методичні засади. Найбільшого розвитку вони набули у країнах Північної Америки та Західної Європи, де використання симуляцій є системним і цілеспрямованим. У США симуляційні підходи активно використовують у межах програм «experiential learning», які передбачають навчання через досвід. Для старшокласників створюють ситуації, максимально наближені до реальних професійних і соціальних контекстів: співбесіди, громадські слухання, шкільні суди, міжнародні переговори. Такі моделі дозволяють учням розвивати вміння діалогічної взаємодії у складних багаторівневих комунікативних умовах.

У британській школі симуляції часто застосовують у формі дебатів, рольових задач, суспільних ігор та інтерактивних семінарів. Особливо поширеними є «Model United Nations» (MUN), «mock trials» та «business simulations», які розвивають дипломатичне та аналітичне мислення. Учні вчаться не лише висловлювати думки англійською мовою, а й формулювати позицію, ставити уточнювальні питання, вести дискусію та знаходити компроміс. Такі формати особливо корисні для старшокласників, оскільки формують готовність до реального міжнародного спілкування [37, с. 175].

У європейських країнах, зокрема у Фінляндії, Німеччині та Нідерландах, симуляції комбінують із цифровими платформами, які дозволяють учням взаємодіяти з віртуальними персонажами або моделювати комунікативні ситуації у змішаному форматі. Популярними є VR-програми, що відтворюють аеропорти, готелі, університетські кампуси та інші простори, де учні повинні вступати в діалог. Європейські педагоги підкреслюють, що такий підхід формує справжню «комунікативну готовність», а не лише знання мовних структур.

У країнах Азії симуляційні технології розвинулися особливо динамічно, тісно інтегруючись із ІІТ-технологіями. У Японії, Південній Кореї та Китаї створено спеціалізовані тренажери, які не просто відтворюють стандартні мовні ситуації, а здатні детально аналізувати мовлення учнів. Вони оцінюють

тон голосу, швидкість висловлювань, рівень граматичної точності та логіку діалогічної взаємодії, що забезпечує максимально індивідуалізовану та адаптивну практику [40. с. 10].

Учні отримують можливість вести комунікацію з роботами-співрозмовниками, які моделюють різні стилі поведінки – від офіційного та формального до емоційного та більш неформального. Такий підхід дозволяє школярам удосконалювати мовленнєві навички й уміння в умовах, наближених до реального життя, та готуватися до спілкування з різними типами співрозмовників у майбутньому.

Особливо важливо, що ці системи створюють високий рівень реалістичності взаємодії, забезпечуючи відчуття присутності в справжньому діалозі. Старшокласники можуть експериментувати з мовленням, відпрацьовувати різні стратегії реагування та помічати власні помилки у процесі навчання, не відчуваючи страху перед оцінкою. Це значно підвищує ефективність формування діалогічних умінь та стимулює автономність у навчанні [40. с. 11].

У зарубіжній практиці симуляції часто інтегруються у формальні навчальні програми та інституційно підтримуються державними органами освіти. Наприклад, у Канаді симуляції є складовою Національної комунікативної рамки вивчення мов, а в Австралії від учнів очікують регулярної участі в реалістичних рольових проєктах. Це свідчить про високий рівень визнання симуляцій як ефективного дидактичного інструмента.

Порівнюючи міжнародний і український досвід, можна виокремити кілька спільних тенденцій:

- прагнення до автентичності комунікативних ситуацій;
- підсилення ролі цифрових технологій;
- інтеграцію симуляцій у систему оцінювання;
- орієнтацію на розвиток критичного та креативного мислення;
- зростання ролі автономного навчання та саморефлексії.

Ці тенденції демонструють, що симуляції стали глобальним явищем у сфері мовної освіти.

Проаналізувавши вітчизняний і зарубіжний досвід, можна сказати, що Україна поступово рухається в напрямку світових практик, проте потребує розширення доступу до сучасних цифрових інструментів. Перевагою української системи є гнучкість та готовність учителів адаптувати нові методи. Водночас міжнародний досвід показує, що системна підтримка симуляцій на рівні державної політики значно підвищує якість мовної освіти [48, с. 17].

Таким чином, у висновку можна зазначити, що вітчизняний і зарубіжний досвід використання симуляцій демонструє їхню значну ефективність для розвитку вмінь діалогічного мовлення старшокласників. Зарубіжні країни пропонують широкий спектр моделей – від VR-середовищ до ІІІ-тренажерів, тоді як українські педагоги активно впроваджують інтерактивні та проєктні симуляції. Отже, у висновку підкреслимо, що інтеграція найкращих міжнародних практик разом із розвитком національних інноваційних підходів створює сприятливі умови для модернізації навчання діалогічного мовлення в сучасній українській школі.

Висновки до розділу 1

У першому розділі було з'ясовано, що діалогічне мовлення є ключовим компонентом іншомовної комунікативної компетентності старшокласників, оскільки саме воно забезпечує природну взаємодію, обмін смислами та здатність до соціальної взаємодії англійською мовою. Визначено, що діалогічне мовлення має особливу структуру, включає різні типи діалогів і характеризується спонтанністю, ситуативністю та взаємною залежністю реплік. Ці особливості зумовлюють специфіку навчання, яке повинно забезпечувати умови, максимально наближені до реального спілкування.

Аналіз психолого-педагогічних та лінгводидактичних засад показав, що ефективне формування діалогічних умінь ґрунтується на урахуванні когнітивного розвитку старшокласників, їхніх вікових особливостей, мотиваційної сфери та потреби у соціально значущій діяльності. Було визначено, що важливими є розвиток мовленнєвих стратегій, здатності до співпраці, критичного й емоційного інтелекту, а також створення освітнього середовища, яке забезпечує психологічний комфорт та можливість вільно експериментувати з мовою.

Розгляд сучасних симуляційних технологій продемонстрував їхню значну ефективність у розвитку вмінь діалогічного мовлення. Встановлено, що симуляції – рольові, цифрові, VR, сюжетні та ШІ-технології – створюють автентичні ситуації спілкування, підвищують мотивацію, знижують мовленнєву тривожність і дозволяють індивідуалізувати освітній процес. Особливо цінною є можливість учнів діяти у безпечному середовищі, моделювати складні соціальні ролі та отримувати миттєвий зворотний зв'язок.

Узагальнення вітчизняного й зарубіжного досвіду доводить, що симуляційні технології є міжнародно визнаним інструментом розвитку іншомовної комунікації. Українська школа активно впроваджує інтерактивні форми, тоді як зарубіжний досвід пропонує широкі можливості цифрових та VR-технологій. Таким чином, у висновку підкреслимо, що теоретичні

передумови, розглянуті у розділі, створюють методологічну основу для подальшого дослідження та практичного застосування симуляцій у навчанні діалогічного мовлення старшокласників у сучасній школі.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ЗАСТОСУВАННЯ СИМУЛЯЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННІ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

2.1. Організація процесу використання симуляційних технологій у навчанні діалогічного мовлення

Симуляційні технології у навчанні діалогічного мовлення старшокласників забезпечують створення умов, максимально наближених до автентичних комунікативних ситуацій, у яких учні можуть тренувати мовленнєві дії, приймати рішення та взаємодіяти між собою. Організація процесу використання таких технологій потребує чіткої структури, педагогічної адаптації та методичної послідовності. У старшій школі симуляції не просто урізноманітнюють урок, а стають дієвим механізмом розвитку мовленнєвої ініціативності, критичного мислення та навичок співпраці.

Структура заняття з використанням симуляційних технологій має включати підготовчий, інтерактивний та рефлексивний етапи. На підготовчому етапі учні знайомляться з комунікативним завданням, темою, ролями та необхідною лексико-граматичною базою. Інтерактивний етап передбачає виконання симуляційного сценарію, у процесі якого учні активно взаємодіють, застосовуючи мовний матеріал у змодельованій ситуації. Рефлексивний етап спрямований на аналіз, оцінювання й узагальнення результатів, що сприяє усвідомленому мовленнєвому розвитку [8, с. 52].

Ефективна організація заняття передбачає створення вчителем проблемної або ситуативної комунікативної ситуації, яка мотивує до діалогу. Учні старшої школи мають розвинене абстрактне мислення, тому симуляції повинні пропонувати не лише відтворення готових фраз, а й формування власних висловлювань, аргументацію та прийняття рішень. У таких умовах діалогічне мовлення розвивається природно, без примусу, оскільки учні реалізують ролі, близькі до реального життя.

Особливе значення має моделювання структури комунікативного завдання. Наприклад, симульовані інтерв'ю, обговорення проєктів, вирішення конфліктів, рольові наради або ситуації «customer-service provider» потребують різних організаційних рішень. Учитель має заздалегідь визначити, які мовленнєві функції будуть розвиватися: запит інформації, пропозиція, прохання, заперечення, уточнення, узгодження позицій, підсумовування. Це дозволяє учням розуміти цілі та логіку симуляції.

Організація процесу також передбачає адаптацію складності завдання відповідно до рівня учнів. Старшокласникам пропонують більш комплексні симуляції: багатокрокові сценарії, кейси з елементами проблемного вибору, комунікативні ситуації з конфліктом інтересів. Такі завдання стимулюють учнів до активного діалогічного мовлення, водночас формуючи мовленнєву гнучкість і стратегічну компетентність [35, с. 28].

Під час планування симуляційного заняття вчитель визначає ролі всіх учасників. Учні можуть виконувати ролі лідерів переговорів, експертів, модераторів, консультантів, клієнтів, репортерів тощо. Кожна роль має містити чіткий опис функцій, очікуваних висловлювань та можливих стратегій комунікації. Роль учителя при цьому трансформується: він не є домінуючим носієм знань, а виконує функції фасилітатора, модератора та спостерігача.

Під час симуляції важливо забезпечити рівномірну мовленнєву активність учнів. Для цього вчитель використовує інструменти ротації ролей, обмеження часу висловлювань, регламент обговорень, правила «equal turns» або «participation tokens». Такий підхід не дозволяє більш активним учням монополізувати розмову і створює безпечний простір для висловлювань усіх учасників [5, с. 41].

У процесі роботи над симуляціями необхідно організовувати різні моделі взаємодії. У старшій школі найбільш ефективними є такі моделі:

- парна взаємодія (Pair Simulation) – для двосторонніх діалогів;
- робота в малих групах (Small-Group Simulation) – для переговорів і колективного прийняття рішень;

- пленарна модель (Whole-Class Simulation) – для прес-конференцій, дебатів, обговорення кейсів;
- модель «студент-експерт» (Expert Simulation) – де учні виконують професійні ролі, використовуючи спеціальну лексику.

Ці моделі дозволяють варіювати рівень складності, тривалість та тип комунікативних завдань відповідно до навчальних цілей.

Також важливим є формування мовленнєвих стратегій, які учні застосовують в умовах симуляції. До таких стратегій належать: перефразування, уточнення, висловлення незгоди, підтримка співрозмовника, вміння виграти час для обдумування відповіді, коректна зміна теми. Учитель може попередньо навчити учнів цих стратегій або включити їх у рольові картки.

Методично доцільно до симуляції інтегрувати короткі «language boosters» – мініпам'ятки з ключовими мовними формулами. Вони забезпечують учням підтримку, але не обмежують їхню мовленнєву свободу. Згодом ці підказки відміняються, коли учні стають більш упевненими у використанні мовного матеріалу [6, с. 147].

У процесі організації симуляції доцільно використовувати технічні засоби: смартфони для запису діалогів, інтерактивні дошки для візуалізації сценарію, онлайн-таймери, платформи для колективної роботи (Padlet, Miro), VR-середовища або спеціальні симуляційні програми. Технічне забезпечення не є самоціллю, але підсилює ефект занурення, дозволяючи учням відчувати себе учасниками реальної комунікації.

Наприклад, VR-симуляція «At the Airport» дозволяє учням опинитися в ролі пасажирів, які проходять контроль, з'ясовують деталі перельоту, взаємодіють із персоналом. Подібні технології сприяють розвитку мовленнєвої ініціативності та здатності реагувати спонтанно, що є ключовою ознакою сформованих умінь діалогічного мовлення.

У старшій школі корисним є також використання онлайн-симуляцій, де учні беруть участь у мультимедійних рольових іграх, проходять квест-

завдання, виконують місії, пов'язані з комунікативними ситуаціями. Це стимулює їхню мотивацію, сприяє автономності та створює умови для персоналізованого навчання.

Щоб упорядкувати організаційні аспекти проведення симуляцій у старшій школі, доцільно розглянути узагальнюючу характеристику етапів роботи.

Таблиця 2.1

Етапи організації симуляційного заняття та їх характеристика

Етап	Зміст роботи	Основні дії учнів	Роль учителя
Підготовчий	Ознайомлення зі сценарієм, лексику, правилами.	Аналізують ролі, опрацьовують мовні структури.	Пояснює завдання, забезпечує підтримку.
Інтерактивний	Виконання симуляції.	Взаємодіють, ведуть діалог, приймають рішення.	Спостерігає, регулює процес, фасилітує.
Рефлексивний	Аналіз результатів.	Обговорюють помилки, оцінюють стратегії.	Дає зворотний зв'язок, узагальнює.

Ефективна рефлексія після симуляції є ключовим етапом формування умінь діалогічного мовлення. Учні мають не лише обговорювати, що вдалося, а й визначати, які мовленнєві стратегії виявилися найефективнішими. Це можуть бути такі запитання: «Що допомогло підтримувати діалог?», «Як ми вирішували суперечності?», «Які фрази були найкориснішими?». Така рефлексія допомагає зробити навчання усвідомленим.

Оцінювання результатів симуляції повинно бути формувальним. Учитель не фокусується на кількості помилок, а аналізує комунікативну результативність: чи було досягнуто мети спілкування, чи вдавалися учні до мовленнєвих стратегій, чи підтримували вони діалог. Це сприяє створенню позитивного освітнього середовища [47, с. 10].

Доцільно також упроваджувати самооцінювання та взаємооцінювання. Воно розвиває відповідальність, вміння аналізувати власне мовлення та дає можливість учням відчувати себе співучасниками освітнього процесу. У старшій школі така практика є надзвичайно ефективною, оскільки відповідає віковим особливостям та прагненню до автономії.

Важливою умовою ефективного застосування симуляцій є поступовість. Учні повинні опановувати технологію поетапно: від коротких діалогів і простих сценаріїв – до комплексних, багаторівневих симуляцій. Це формує навчальну впевненість і дозволяє досягти природності мовлення.

Також необхідно створювати сприятливий психологічний мікроклімат. Учні повинні відчувати, що помилки – це нормальна частина навчання. Учитель демонструє підтримку, заохочує спроби говорити, підкреслює важливість ініціативності та креативності. Лише у безпечному середовищі симуляційні технології працюють ефективно.

Зміст симуляцій має бути максимально наближеним до інтересів старшокласників. Це можуть бути ситуації, пов'язані з майбутньою професією, подорожами, соціальними мережами, комунікацією в онлайн-середовищі, підготовкою проєктів, навчанням за кордоном. Тематична актуальність підвищує мотивацію та ефективність [29, с. 187].

У практиці навчання корисно передбачати кілька типів симуляцій:

- короткі експрес-симуляції (5–7 хвилин) для розігріву;
- повноцінні сценарні симуляції (15–20 хвилин);
- довготривалі симуляції-проєкти, які можуть тривати кілька уроків.

Це дозволяє варіювати методику відповідно до дидактичних потреб.

Технічні умови проведення симуляцій повинні включати можливість використання аудіо- та відеозапису. Це дозволяє здійснювати подальший аналіз мовлення, виявляти прогрес та зони розвитку. Учні можуть переглядати власні діалоги, робити нотатки, порівнювати різні спроби – це підсилює ефект навчання.

Організація симуляційних технологій також передбачає гнучке планування часу уроку. Учитель має передбачити не лише тривалість самої симуляції, але й час для обговорення, підготовки, інструктажу та підбиття підсумків. Правильна структура уроку визначає якість мовленнєвої практики.

Таким чином, організація процесу використання симуляційних технологій у навчанні діалогічного мовлення англійською мовою старшокласників потребує методичної продуманості, технічного забезпечення та створення комфортного освітнього середовища. Отже, у висновку слід зазначити, що симуляції є ефективним інструментом формування мовленнєвої компетентності, оскільки забезпечують автентичність ситуацій, високу мотивацію учнів, розвиток стратегічних навичок та можливість природного застосування англійської мови в комунікативних умовах.

2.2. Практичні методи використання симуляційних технологій у навчанні діалогічного мовлення

Практичне застосування симуляційних технологій у старшій школі базується на різноманітних форматах діяльності, які забезпечують моделювання ситуацій реального спілкування. До таких форматів належать рольові ігри, VR-сцени, ситуаційні тренажери, чат-симулятори та кейс-метод. Кожен з них має власні методичні особливості, проте всі вони спрямовані на розвиток умінь діалогічного мовлення, стратегічного мовлення та комунікативної гнучкості учнів. У старшокласників вони викликають природний інтерес, оскільки відповідають їх цифровим, соціальним та когнітивним потребам.

Рольові ігри є найпоширенішим форматом симуляційної роботи. Вони дозволяють учням виконувати соціальні ролі, характерні для реальних життєвих ситуацій: турист, менеджер, консультант, продавець, журналіст, учасник переговорів. Такі симуляції забезпечують модель «занурення» в іншомовне середовище, де учні мають реагувати на непередбачувані дії

партнерів. Завдяки цьому формується не лише мовна, а й соціокультурна компетентність [22, с. 11].

Під час проведення рольової гри вчитель створює сценарій, який містить основну проблему або завдання. Учні отримують картки з ролями, описом функцій та мінімальними підказками мовлення, щоб уникнути шаблонності. Сильним боком рольових ігор є розвиток спонтанності: учні не можуть повністю передбачити слова співрозмовника, а отже, навчаються гнучко реагувати, ставити уточнювальні запитання і будувати логічний діалог.

Ефективність рольових ігор залежить від їх структури. Найкраще вони працюють за схемою: інструктаж – підготовка – виконання – обговорення – повторна симуляція з урахуванням рекомендацій. Повторна гра є важливим компонентом, оскільки дозволяє учням покращити результат та усвідомити власний прогрес. У старшій школі можна застосовувати також багатоступеневі рольові сценарії, коли ситуація змінюється у процесі діалогу.

VR-сцени представляють собою сучасний формат симуляцій, який створює віртуальне середовище, максимально наближене до реального. Учні можуть опинитися в аеропорту, готелі, на конференції, у ресторані чи офісі міжнародної компанії. Завдяки 360-градусним панорамам та інтерактивним елементам учень занурюється у середовище, що підсилює мотивацію і знижує психологічний бар'єр. Перевагою VR-формату є високий рівень емоційного залучення, що допомагає учням говорити природно [18, с. 155].

У VR-сценах учні виконують діалогічні завдання, отримують підказки або слова співрозмовника від системи, а також мають можливість записати голосові відповіді. Такі симуляції корисні для тренування реакцій у стресових або динамічних ситуаціях, наприклад, під час співбесіди чи вирішення конфлікту. Важливо, що VR-середовища дозволяють моделювати декілька варіантів розвитку подій, тому учні навчаються прогнозування та стратегічного планування діалогу.

Ситуаційні тренажери – це спеціально створені цифрові або офлайн-середовища, які моделюють типові комунікативні ситуації. Вони

використовуються для покрокового відпрацювання діалогів: учні отримують завдання, реагують на репліки, обирають варіанти відповіді або створюють власні. На відміну від VR-сцен, тренажери можуть бути менш технологічними, але більш структурованими. Вони підходять для поетапного формування навичок і вмінь: від простих діалогів до складніших [16, с. 136].

Ситуаційні тренажери дозволяють учителю контролювати рівень складності, комбінувати типи підказок, надавати миттєвий зворотний зв'язок. Учні можуть відпрацьовувати типові мовленнєві ситуації у власному темпі, що є важливим для тих, хто потребує додаткового часу на формулювання відповідей. У старшій школі тренажери використовують як підготовчий етап перед більш складними симуляціями.

Окрему групу становлять чат-симулятори – інтерактивні діалогові системи, які відтворюють спілкування в месенджерах, чатах або соціальних мережах. Цей формат особливо близький старшокласникам, оскільки відповідає їхній щоденній практиці спілкування. У чат-симуляторах учні взаємодіють із ботом або партнером, створюючи текстові діалоги, реагують на різні сценарії та опрацьовують стиль комунікації, характерний для онлайн-спілкування [16, с. 137].

Чат-симуляції дають можливість працювати з різними регістрами мови: формальним і неформальним, розпізнавати мовні маркери ввічливості, коректно передавати емоційні відтінки тексту. Крім того, вони розвивають навички швидкого письмового реагування, що є важливим у сучасних умовах цифрової комунікації. Для діалогічного мовлення цей формат служить додатковим тренажером логіки діалогу, послідовності та структурування думок.

Кейс-метод використовується для моделювання складніших ситуацій, що потребують аналізу, вибору та аргументації. Учні отримують опис проблеми або конфлікту, а далі в групах обговорюють можливі рішення. Підсумком є симуляція переговорів, прес-конференція або рольове обговорення. Кейс-метод формує у старшокласників здатність висловлювати

думку, аргументувати позицію, домовлятися та враховувати інтереси співрозмовників [9].

Кейс-симуляції є надзвичайно ефективними для підготовки учнів до реальних життєвих ситуацій, наприклад, до прийняття колективних рішень, планування подій, вирішення суперечностей. Вони забезпечують високий рівень інтелектуальної взаємодії та створюють умови для глибокої мовленнєвої практики. Учні працюють з автентичними матеріалами, аналізують інформацію та активно формують зміст діалогу.

Нижче наведено узагальнюючу таблицю, інтегровану в текст, яка відображає практичні властивості різних симуляційних форматів:

Таблиця 2.2

Характеристика основних симуляційних форматів у навчанні діалогічного мовлення

Формат	Особливості	Переваги	Типові ситуації
Рольові ігри	Виконання соціальних ролей	Спонтанність, соціокультурна взаємодія	Переговори, обслуговування, інтерв'ю
VR-сцени	Віртуальне занурення	Емоційний ефект, реалістичність	Аеропорт, готель, офіс
Тренажери	Покрокові завдання	Контроль складності, зворотний зв'язок	Побутові та навчальні ситуації
Чат-симулятори	Діалоги у цифровій формі	Актуальність, швидке реагування	Онлайн-спілкування, консультації
Кейс-метод	Розв'язання проблем	Критичне мислення, аргументація	Конфлікти, проекти, вибір рішень

Практична робота з симуляціями потребує використання спеціальних методичних прийомів. Одним із ключових прийомів є фокусування на мовленнєвих актах, коли учні попередньо вивчають функції мовлення, необхідні для виконання симуляції: прохання, уточнення, пропозиція, аргументація. Це забезпечує структуру діалогу.

Ще одним дієвим прийомом є динамічна зміна сценарію, коли вчитель у процесі симуляції додає нові умови або ускладнення. Така техніка стимулює учнів до гнучких мовленнєвих рішень. Наприклад, під час симуляції «Booking a hotel room» учитель може повідомити, що вільних номерів залишилося мало або сталася затримка у бронюванні [9].

До ефективних прийомів організації симуляцій відносять також:

- використання «мовних банків» (language banks) з корисними формулами;
- запис діалогів для подальшого аналізу;
- контроль участі за принципом «рівної черги»;
- зміну ролей між етапами симуляції;
- мікрорефлексію після кожного блоку;
- peer-coaching – взаємне консультування учнів перед повторною симуляцією.

Ці прийоми роблять процес живим, динамічним і результативним.

Процедура оцінювання симуляцій потребує поєднання формувального та підсумкового підходів. У формувальному оцінюванні вчитель звертає увагу на комунікативність, здатність підтримувати діалог, доречність мовних засобів та взаємодію з партнером. Такий підхід знижує страх помилки та заохочує учнів більше говорити [13, с. 176].

У підсумковому оцінюванні враховуються критерії, пов'язані з точністю, логічністю, багатством лексики, коректним використанням граматичних структур, темпом мовлення та здатністю до аргументації. Учні повинні розуміти критерії до початку симуляції – це підвищує їхню відповідальність та якість виконання.

Доцільним є також включення самооцінювання, яке формує у старшокласників навички саморефлексії й усвідомлення індивідуального прогресу. Учні можуть оцінювати себе за шкалою: «Я зміг підтримувати діалог», «Я використовував нову лексику», «Я реагував швидко», «Я допомагав

партнеру». Такий підхід сприяє мотивації та формує навички критичного аналізу власного мовлення.

Під час оцінювання симуляцій учителю слід уникати надмірної концентрації на помилках. Головним показником успіху є досягнення комунікативної мети. Це відповідає принципам комунікативного підходу, де результативність взаємодії є важливішою за абсолютну граматичну точність. Такий підхід сприяє розвитку впевненості учнів у власному мовленні [39, с. 14].

Таким чином, практичні методи використання симуляційних технологій у навчанні діалогічного мовлення англійською мовою в старшій школі забезпечують комплексне формування комунікативних умінь учнів. Отже, у висновку слід підкреслити, що різноманіття симуляційних форматів – від рольових ігор до VR-сцен та кейс-методу – дозволяє створювати гнучке, динамічне та мотивувальне освітнє середовище. У результаті учні отримують можливість практикувати реальне мовлення, удосконалювати стратегічні навички та досягати високого рівня діалогічної компетентності.

2.3. Система вправ і завдань з використанням симуляційних технологій

Однією з ключових умов формування іншомовної комунікативної компетентності є створення навчальних ситуацій, максимально наближених до реальних умов спілкування. Використання симуляційних технологій у процесі навчання англійської мови дозволяє моделювати життєві комунікативні контексти, забезпечуючи інтегроване формування мовних, мовленнєвих і соціокультурних умінь. Запропонована система вправ розроблена на матеріалі теми «At the Airport: Checking in, Security, and Boarding», яка є типовою для навчальних програм рівнів B1–B2 і містить значний потенціал для організації симуляційних ситуацій.

Комплекс охоплює сім вправ, розташованих за принципом «від підготовчих до продуктивних», що забезпечує поступове ускладнення комунікативних дій та збільшення ступеня автономності здобувачів освіти.

Вправа 1. Мікросимуляція «Check-in Kiosk Simulation»

Мета: формування вміння орієнтуватися в цифровому інтерфейсі та відтворювати типові дії пасажира під час реєстрації.

Характеристика: учням пропонується інтерактивний макет кіоску самообслуговування, у якому вони повинні внести персональні дані, обрати місце в салоні та підтвердити видачу посадкового талона.

Мовний матеріал: лексика, пов'язана з реєстрацією та квитками (boarding pass, seat selection, luggage allowance).

Тип дій: учень самостійно проходить послідовність кроків, аналогічних реальному процесу check-in.

Очікувані результати: розуміння інструкцій, формування навичок читання функціональних текстів та застосування відповідної лексики.

Вправа 2. Ситуативне моделювання «Baggage Rules Interactive Board»

Мета: закріплення правил перевезення багажу та оперування відповідною лексикою.

Характеристика: здобувачам освіти подається набір зображень різних предметів (рідини, електроніка, гострі предмети тощо). Необхідно класифікувати їх на дозволені в ручній поклажі та ті, що повинні бути здані в багаж.

Мовний матеріал: allowed items, prohibited items, fragile objects, liquids over 100 ml.

Тип дій: класифікація предметів із подальшим коротким усним обґрунтуванням прийнятих рішень.

Очікувані результати: розвиток мовленнєвої реактивності, уміння аргументувати вибір, практичне застосування функціональної лексики.

Вправа 3. Комунікативна симуляція «Security Checkpoint Dialogues»

Мета: опрацювання структури діалогу під час проходження контролю безпеки.

Характеристика: учні отримують діалог із пропущеними фразами, які потрібно доповнити, а потім інсценувати в парі. Передбачено відтворення типових фраз співробітника служби безпеки та пасажирів.

Мовний матеріал: security check, trays, electronic devices, remove, declare.

Тип дій: завершення діалогів, інсценування ситуації, варіативне розширення реплік.

Очікувані результати: формування автоматизованих мовленнєвих структур, удосконалення вмінь діалогічного мовлення.

Вправа 4. Проблемно-орієнтована симуляція «Lost Luggage Situation»

Мета: розвиток умінь розв'язання комунікативних проблем у стресових ситуаціях та застосування мовних стратегій взаємодії.

Характеристика: учні працюють у мікрогрупах, отримуючи випадкову картку з проблемою (багаж не прибув, помилкова бірка, пошкодження валізи).

Необхідно створити діалог між пасажиром і працівником Lost&Found, запропонувавши можливі варіанти розв'язання.

Мовний матеріал: baggage claim, missing luggage report, compensation, tracking number.

Тип дій: обговорення ситуації, планування імітованої взаємодії, представлення діалогу.

Очікувані результати: розвиток стратегічної компетентності, уміння вести переговори та уточнювати інформацію.

Вправа 5. Аудіосимуляція «Gate Change Broadcast»

Мета: формування вмінь аудіювання в умовах шумового фону та сприймання авіаційних оголошень.

Характеристика: учні слухають фрагменти оголошень про зміну виходу на посадку, затримку рейсу чи початок посадки. Після прослуховування

необхідно внести відсутні дані в таблицю та моделювати короткий діалог між пасажирями.

Мовний матеріал: gate number, delayed, final call, boarding starts.

Тип дій: аудіювання з розумінням детальної інформації та подальша інсценізація мікродіалогу.

Очікувані результати: удосконалення вміння виділяти ключову інформацію з аудіотекстів та використовувати її в подальшій комунікації.

Вправа 6. Комплексна симуляція «Full Airport Route Simulation»

Мета: інтеграція всіх мовленнєвих умінь у межах наскрізної моделі «аеропорт–рейс».

Характеристика: клас організовується як симульоване середовище аеропорту: зона реєстрації, зона безпеки, очікування посадки, вихід на посадку. Учні виконують ролі пасажирів, офіцерів, працівників авіакомпанії, рухаючись між зонами та взаємодіючи відповідно до наданих інструкцій чи проблемних карток.

Мовний матеріал: інтегрований, відповідно до всіх попередніх етапів.

Тип дій: виконання послідовних комунікативних завдань у межах одного сценарію.

Очікувані результати: формування цілісної комунікативної поведінки, розвиток автономності та впевненості у використанні англійської мови.

Вправа 7. Рефлексивна метасимуляція «How Did Your Flight Go?»

Мета: осмислення отриманого досвіду та закріплення навчальних результатів.

Характеристика: учні виконують коротке усне чи письмове рефлексивне завдання, у якому описують свій «симульований досвід». Пропонуються запитання для самостійного аналізу, що стосуються труднощів, використаних стратегій і найбільш корисної лексики.

Мовний матеріал: опис досвіду, рефлексивні конструкції (I realised that..., I found it difficult to..., I managed to...).

Тип дій: створення монологічного висловлення або письмового звіту.

Очікувані результати: розвиток уміння оцінювати власну діяльність, систематизація здобутих навичок.

Запропонована система вправ із використанням симуляційних технологій є цілісною, методично вивіреною моделлю формування іншомовної комунікативної компетентності на матеріалі теми «*At the Airport: Checking in, Security, and Boarding*». Її структура побудована за принципом поступового ускладнення – від підготовчих мікросимуляцій до комплексних сценаріїв аеропортової взаємодії, що забезпечує поетапне формування мовних, мовленнєвих і стратегічних умінь. Кожна вправа орієнтована на конкретний аспект комунікації – роботу з автентичними інтерфейсами, оперування функціональною лексикою, ведення діалогів, розв’язання комунікативних проблем, сприймання оголошень на слух та інтеграцію різних видів мовленнєвої діяльності.

Комплекс вирізняється високим потенціалом практичного застосування, оскільки моделює реалістичні ситуації авіаподорожі та забезпечує автентичність навчального досвіду. Завдяки симуляційності освітній процес стає більш динамічним, мотивувальним і наближеним до реального іншомовного спілкування. Окреме значення має рефлексивна вправа, яка сприяє усвідомленню здобувачами освіти власних стратегій та труднощів, завершуючи цикл навчальної діяльності. Отже, система вправ є ефективною методичною основою для подальшої перевірки її результативності в експериментальному дослідженні, що буде представлено у наступному розділі.

Висновки до розділу 2

Проведений аналіз особливостей застосування симуляційних технологій у процесі навчання учнів старшої школи діалогічного мовлення показав, що такі технології створюють унікальні можливості для практичного моделювання реальних ситуацій іншомовного спілкування. Використання симуляцій дозволяє відтворити автентичні контексти, забезпечити необхідну частотність мовленнєвих дій, підвищити мотивацію та залученість учнів. Важливо, що симуляційні формати підтримують природне чергування реплік, розвиток мовленнєвої ініціативи та формування стратегічної компетентності, що є ключовими компонентами діалогічної компетентності.

Окреслена методика організації роботи із симуляційними технологіями підтверджує ефективність чіткої структурованості освітнього процесу. Послідовність етапів – від підготовчого ознайомлення та моделювання ситуацій до продуктивних симуляцій і рефлексії – забезпечує поступовий розвиток мовленнєвих умінь та збільшення ступеня автономності здобувачів освіти. Важливу роль відіграє також розподіл ролей між учителем і учнями: учитель виступає фасилітатором та організатором, тоді як учні виконують активні комунікативні дії, приймають рішення, ініціюють діалог і несуть відповідальність за результат взаємодії.

Практична частина розділу підтвердила, що ефективність симуляцій значною мірою залежить від якісного добору вправ. Створена система вправ дозволила всебічно охопити різні аспекти діалогічної взаємодії – від відпрацювання мовленнєвих моделей та лексико-граматичних структур до розв'язання комунікативних проблем, ведення переговорів, реагування на непередбачені ситуації. Симуляційні завдання сприяють формуванню в учнів впевненості, гнучкості мовленнєвої поведінки та готовності до реального спілкування англійською мовою.

Отже, у висновку слід зазначити, що симуляційні технології є ефективним засобом формування в учнів старшої школи компетентності в

діалогічному мовленні, оскільки забезпечують інтеграцію мовних, когнітивних і соціальних умінь. Вони дозволяють поєднати теоретичні знання з практичним досвідом, створюють сприятливе комунікативне середовище та підтримують навчальну автономність. Запропонована методична система демонструє, що симуляційні технології можуть стати важливим інструментом модернізації уроків англійської мови та підвищення їхньої практичної спрямованості.

РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МЕТОДИКИ

3.1. Організація та етапи проведення експериментального навчання

Експериментальне навчання було організоване з метою перевірки ефективності запропонованої системи вправ на основі симуляційних технологій, спрямованої на розвиток умінь діалогічного мовлення учнів старшої школи. Робота проводилася на базі Чернігівського ліцею №15 під час педагогічної практики (квітень-травень 2025 р.). У дослідженні взяли участь 14 учнів 11 класу, які мали рівень володіння англійською мовою в межах B1–B2. Загальна тривалість експерименту становила чотири тижні, протягом яких було проведено серію навчальних занять із використанням розробленої методики.

Організація експерименту передбачала чітке структурування етапів, що дозволяло забезпечити послідовність упровадження методики. Усі заняття були інтегровані в календарно-тематичне планування з теми «At the Airport: Checking in, Security, and Boarding», яка й стала змістовим ядром для симуляційних завдань із підрозділу 2.3. Вибір саме цієї теми зумовлений її комунікативною насиченістю, практичною спрямованістю та потенціалом для моделювання реалістичних ситуацій. Таким чином, умови експерименту були максимально наближені до реального освітнього процесу.

Перед початком активного впровадження вправ було проведено організаційне заняття, на якому учні ознайомилися з форматом роботи, очікуваними результатами та правилами взаємодії в симуляційному середовищі. Учням пояснили принципи безпечного комунікативного експериментування, важливість ролевійської поведінки та необхідність дотримання мовленнєвої дисципліни. Це забезпечило усвідомлене ставлення до навчальної діяльності та зменшило психологічне навантаження, яке може виникати в умовах, наближених до реальних ситуацій.

Під час підготовчого етапу також було визначено вихідний рівень сформованості вмінь діалогічного мовлення в учнів. Для цього використовувалися короткі діагностичні завдання, які моделювали прості комунікативні ситуації в аеропорту та передбачали оцінювання трьох компонентів:

- лінгвістичного (володіння тематичною лексикою та граматичними структурами),
- комунікативного (уміння ініціювати, підтримувати й завершувати діалог),
- стратегічного (реагування на труднощі у спілкуванні).

Результати діагностики дозволили адаптувати початковий рівень складності вправ і вибудувати індивідуальні траєкторії мовленнєвого розвитку.

Зміст і послідовність експериментального навчання були узгоджені з адміністрацією ліцею та вчителем англійської мови, що забезпечило організаційну підтримку. Учні працювали в різних форматах: індивідуально, у парах, у малих групах і в «рольових потоках», які імітували рух пасажирів в аеропорту. Така варіативність сприяла оптимальному використанню потенціалу симуляційних технологій і відповідала принципам комунікативного навчання.

Для чіткої організації процесу було складено детальну схему проведення занять, що охоплювала всі вправи, розроблені у підрозділі 2.3. Її представлено в таблиці 3.1.

Вправа «Check-in Kiosk Simulation» застосовувалася першою, оскільки вона забезпечує плавне входження в симуляційний формат і не вимагає значного діалогічного навантаження. Учні працювали індивідуально, що дозволяло адаптувати темп виконання завдання до особистих можливостей. Це створило підґрунтя для подальшого розширення мовленнєвої активності.

Наступний етап передбачав виконання вправи «Baggage Rules Interactive Board», що вимагала від учнів інтеграції знань про правила перевезення багажу та аргументації обраних рішень. Порівняно з першою вправою, ця

активність мала більш виражений комунікативний компонент, оскільки учні працювали в парах і коротко обґрунтовували свої дії. Це сприяло переходу від механічного виконання завдань до цілеспрямованого мовлення.

Таблиця 3.1

**Структура та зміст експериментального навчання за системою
симуляційних вправ**

Етап	Вправа	Формат симуляції	Основний комунікативний акцент
Підготовчий	Check-in Kiosk Simulation	мікросимуляція	заповнення даних, робота з інструкціями
Підготовчий	Baggage Rules Interactive Board	класифікаційна симуляція	аргументація вибору, функціональна лексика
Комунікативний	Security Checkpoint Dialogues	діалогічна симуляція	уточнення інформації, реактивні дії
Комунікативний	Lost Luggage Situation	проблемно-орієнтована симуляція	ведення переговорів, пояснення ситуації
Аудіокомунікативний	Gate Change Broadcast	аудіосимуляція	сприймання інформації, короткі діалоги
Інтегрований	Full Airport Route Simulation	повна маршрутна симуляція	наскрізний сценарій аеропорту
Рефлексивний	How Did Your Flight Go?	метасимуляція	самооцінка, підбиття підсумків

Подальші заняття були зосереджені на розвитку вмінь діалогічної взаємодії. Вправа «Security Checkpoint Dialogues» займала центральне місце на цьому етапі й передбачала активне моделювання діалогів зі змінними ролями. Учні тренували типові питання та відповіді, що забезпечувало формування

стійких мовленнєвих моделей. Повторюваність структур сприяла автоматизації мовлення, що важливо для старшокласників.

Вправа «Lost Luggage Situation» ускладнювала попередні напрацювання і переносила учнів у ситуацію з елементами непередбаченості. Робота в мікрогрупах передбачала колективне прийняття рішень, пошук варіантів розв'язання проблеми та побудову аргументованого діалогу. Такий формат сприяв розвитку стратегічної компетентності, що є ключовою для діалогічного мовлення в реальних умовах.

Особливе місце в експериментальному навчанні посідала аудіосимуляція «Gate Change Broadcast». Її застосування дало змогу перенести акцент на сприймання інформації на слух у ситуаціях, наближених до автентичних. Шумові фони, швидкість мовлення та відсутність візуальної підтримки створювали виклик для учнів, що активізувало їхню увагу й стимулювало розвиток аудитивної складової діалогічної взаємодії.

Центральним етапом став інтегрований сценарій «Full Airport Route Simulation», який мав на меті поєднати всі набуті вміння в єдиному комунікативному процесі. Для уроку було створено модельований простір аеропорту з окремими зонами, через які учні переходили відповідно до отриманих ролей. Такий формат забезпечував максимальний рівень занурення, формував автономність і розширював межі стандартного уроку англійської мови.

Завершальним етапом експериментального навчання стала вправа «How Did Your Flight Go?», що виконувала рефлексивну функцію. Учні аналізували власний досвід, визначали труднощі та стратегії подолання комунікативних бар'єрів. Це сприяло усвідомленому закріпленню результатів і формуванню метапізнавальних умінь, важливих для автономного вивчення мови. Рефлексія дозволила виявити сильні та слабкі сторони методики в очах самих учнів.

Під час усього експерименту значна увага приділялася підтриманню навчальної мотивації. Симуляційні технології виявилися ефективним засобом активізації учнів, оскільки створювали емоційно залучене середовище та

можливість пережити «реальні» комунікативні події. Старшокласники охоче брали участь у рольових сценаріях, що позитивно впливало на рівень мовленнєвої активності.

Чіткий розподіл ролей під час симуляцій сприяв формуванню відповідальності за перебіг діалогу. Учні розуміли, що успіх взаємодії залежить від кожного учасника, і це стимулювало їх до якісного виконання мовленнєвих функцій. Такий підхід відповідає принципам діяльнісного навчання та забезпечує розвиток комунікативної самостійності.

Важливою організаційною умовою реалізації експерименту була наявність технічного забезпечення: ноутбуки, смартфони, аудіосистема, QR-коди для доступу до інструкцій та змодельованих інтерфейсів. Використання технологічних засобів посилювало імітаційний ефект і відповідало сучасним підходам до навчання учнів старшої школи. Окрім того, технічна складова сприяла розвитку цифрової компетентності.

Учитель відігравав роль фасилітатора, координуючи виконання вправ, коригуючи мовленнєву поведінку учнів та підтримуючи їх у складних ситуаціях. Водночас педагог утримувався від надмірного втручання, даючи учням можливість самостійно будувати й підтримувати діалог. Такий баланс автономії та педагогічної підтримки посилював ефективність методики.

Важливою складовою організації експерименту було дотримання принципу поступовості. Перехід від простих підготовчих задач до складних інтегрованих симуляцій забезпечував послідовне формування навичок та вмінь діалогічного мовлення. Учні не лише опановували лексичний і граматичний матеріал, а й училися застосовувати його в реалістичних ситуаціях.

Під час проведення експерименту враховувалися індивідуальні стилі навчання. Візуальним учням допомагали інструкції та картки, аудіальним – оголошення й діалоги, кінестетичним – маршрутизація через «аеропорт». Такий комплексний підхід забезпечував рівні можливості для всіх учасників освітнього процесу. Це сприяло підвищенню загального рівня залученості.

Оскільки симуляційні завдання містили елемент непередбачуваності, учні поступово вчилися володіти мовленням у нестандартних умовах. Це розвивало гнучкість мислення та мовленнєву реактивність. Таким чином, експеримент був спрямований не лише на тренування мовного матеріалу, а й на розвиток комунікативної поведінки в широкому сенсі.

Під час роботи в групах важливим було дотримання принципу розподіленої відповідальності. Учні домовлялися щодо ролей, черговості висловлювань і способів розв'язання проблемних ситуацій. Це сприяло розвитку соціальних навичок, що є складовою компетентнісного підходу в навчанні мови.

Особливу увагу приділяли мовленнєвому оцінюванню. Учням регулярно надавали короткий формат зворотного зв'язку, орієнтований на сильні сторони та рекомендації щодо вдосконалення. Формативне оцінювання допомагало учням усвідомлювати прогрес і ставити нові цілі. Такий підхід відповідає сучасним вимогам до навчання в старшій школі.

На заключному занятті було проведено підсумкове обговорення, у якому учні поділилися враженнями від симуляційних завдань і висловили думки щодо їхньої корисності. Більшість відзначила зростання впевненості у власних мовленнєвих можливостях і покращення здатності діяти в ситуаціях, наближених до реальних. Це підтверджує високу мотиваційну силу методики.

Таким чином, організація та проведення експериментального навчання продемонстрували чітку логічну послідовність, педагогічну обґрунтованість і методичну узгодженість із розробленою системою вправ. У висновку зазначимо, що створені симуляційні умови, структурована система завдань і комплексна організація освітнього процесу сприяли формуванню діалогічної компетентності учнів та забезпечили ефективність експериментального навчання.

3.2. Аналіз та інтерпретація отриманих результатів

Після проведення експериментального навчання було здійснено комплексну оцінку рівня сформованості англomовної комунікативної компетентності учнів старшої школи. Оцінювання проводилося за чотирма ключовими показниками: лексична компетентність, аудіювання, діалогічне мовлення та стратегічна компетентність. Вимірювання здійснювалося до та після експерименту з використанням розробленого комплексу симуляційних вправ на тему «At the Airport: Checking in, Security, and Boarding».

Оцінювання здійснювалося за чотирма основними показниками: лексична компетентність, аудіювання, діалогічне мовлення та стратегічна компетентність (уміння діяти у проблемних та стресових ситуаціях). Усі індикатори оцінювалися за 100-бальною шкалою, відповідно до таких норм:

- 90–100 балів – високий рівень
- 75–89 балів – достатній рівень
- 60–74 бали – середній рівень
- менше 60 балів – низький рівень

Результати констатувального етапу демонструють початковий рівень сформованості навичок і вмінь учнів. Більшість здобувачів освіти мали середній та низький рівень володіння лексикою та діалогічними структурами, що підтверджує необхідність використання комплексної симуляційної методики.

Таблиця 3.2

Рівень сформованості навичок і вмінь до експерименту (бали)

Показник	Мінімальний бал	Максимальний бал	Середній бал (М)
Лексична компетентність	55	72	63
Аудіювання	50	66	58
Діалогічне мовлення	52	70	61
Стратегічна компетентність	48	65	55
Середній показник	59,3		

Констатувальні дані свідчать про недостатню готовність учнів до автономного використання англійської мови в комунікативно проблемних ситуаціях аеропорту. Це зумовило акцент на поступовому формуванні навичок і вмінь через симуляційні завдання, які були розроблені в підрозділі 2.3, починаючи від мікросимуляцій і класифікаційних вправ до комплексних інтегрованих сценаріїв.

Після проведення експерименту були отримані дані контрольного етапу. Учні демонстрували покращення всіх основних показників, зокрема у формуванні лексичної компетентності, умінні сприймати інформацію на слух, вести діалог та діяти у проблемних ситуаціях.

Таблиця 3.3

Рівень сформованості навичок і вмінь після експерименту (бали)

Показник	Мінімальний бал	Максимальний бал	Середній бал (М)
Лексична компетентність	70	85	75
Аудіювання	65	80	69
Діалогічне мовлення	68	82	72
Стратегічна компетентність	60	77	65
Середній показник	70,3		

Порівняння констатувальних та контрольних даних демонструє помірне, але стабільне покращення на 15–20%, що свідчить про ефективність використання симуляційних технологій у формуванні вмінь діалогічного мовлення старшокласників. Така динаміка є типовою для шкільних експериментів і підтверджує, що системне застосування інтерактивних вправ дозволяє поступово підвищувати рівень мовленнєвих навичок і вмінь, формувати впевненість у використанні англійської мови та розвивати комунікативну автономність учнів.

Найбільший прогрес спостерігався у лексичній компетентності та аудіюванні, що безпосередньо пов'язано із застосуванням вправ Check-in Kiosk Simulation, Baggage Rules Interactive Board та Gate Change Broadcast. У

цих завданнях учні активно оперували авіаційною лексикою, виконували послідовні комунікативні дії та реагували на аудіоінформацію в реалістичних умовах, що сприяло зміцненню їхніх мовних навичок та підвищенню рівня сприймання мови на слух.

Водночас показники діалогічного мовлення та стратегічної компетентності також демонструють стійке зростання, обумовлене виконанням вправ Lost Luggage Situation та Full Airport Route Simulation, де учні відпрацьовували реалістичні комунікативні ситуації, проявляли уміння вести переговори, планувати власні дії та адаптувати мову до конкретного контексту. Таким чином, результати підтверджують практичну ефективність розробленої системи симуляційних вправ для навчання діалогічного мовлення англійською мовою.

Таблиця 3.4

Порівняльна динаміка результатів (бали та %)

Показник	До експерименту (М)	Після експерименту (М)	Приріст (бали)	Приріст (%)
Лексична компетентність	63	75	+12	+19%
Аудіювання	58	69	+11	+19%
Діалогічне мовлення	61	72	+11	+18%
Стратегічна компетентність	55	65	+10	+18%
Середній показник	59,3	70,3	+11	+18%

Отримані дані варто відобразити на рисунку 3.1.

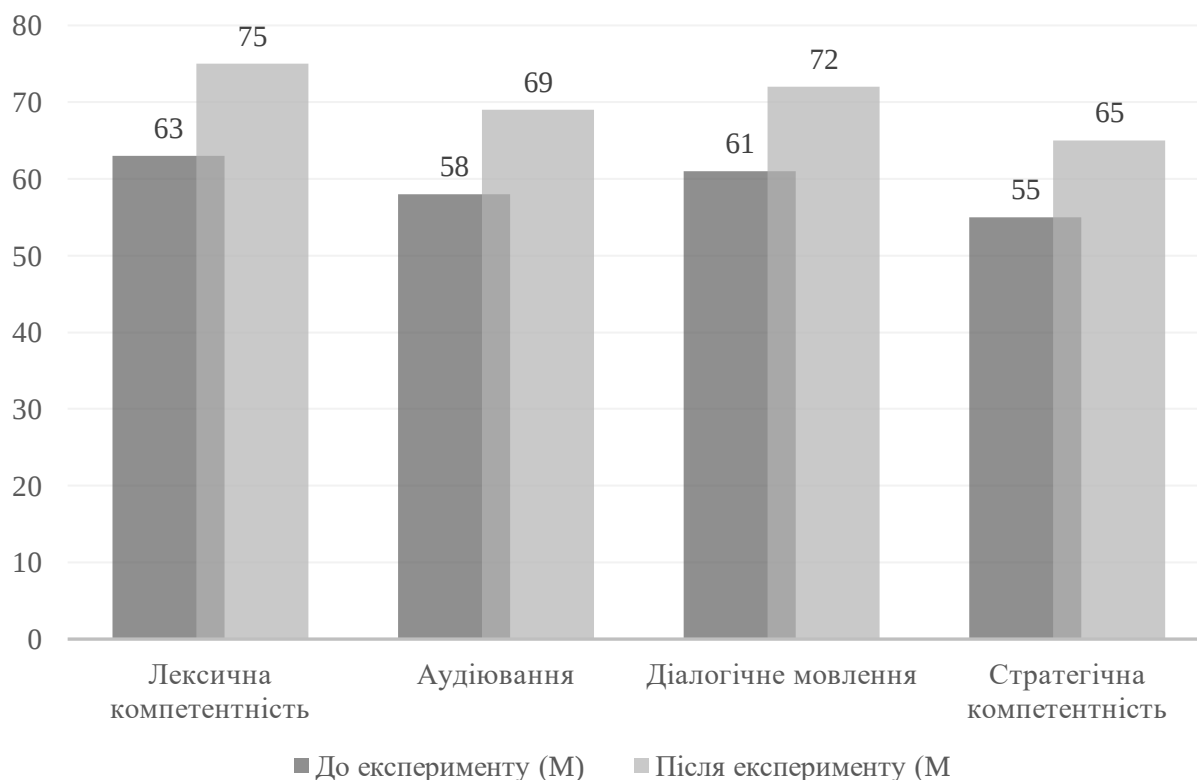

Рис. 3.1. Результати проведення експериментального дослідження до та після впровадження комплексу вправ

Інтерпретація отриманих результатів підтверджує ефективність системи вправ на тему «Аеропорт», адже комплексні симуляції сприяли:

1. Розширенню лексичного запасу та автоматизації діалогічних структур;
2. Удосконаленню навичок аудіювання у реалістичних умовах;
3. Формуванню стратегічної компетентності, здатності діяти у непередбачуваних ситуаціях;
4. Підвищенню комунікативної впевненості учнів.

Динаміка розвитку навичок і вмінь свідчить, що запропонована методика успішно поєднує елементи мікросимуляцій, проблемних та інтегрованих завдань, забезпечуючи поступовий перехід від підготовчих до продуктивних мовленнєвих дій.

У висновку можна констатувати, що використання системи симуляційних вправ забезпечило помірне, але стабільне підвищення рівня

англомовної комунікативної компетентності учнів 11 класу Чернігівського ліцею №15, підтверджуючи практичну доцільність запропонованої методики. Підсумкова оцінка показників демонструє, що комплекс вправ із теми «Аеропорт» ефективно інтегрує лексичні, діалогічні та стратегічні компоненти у навчанні діалогічного мовлення.

3.3. Методичні рекомендації щодо впровадження методики в освітній процес

Упровадження симуляційних технологій в освітній процес старшої школи вимагає чіткої організації, педагогічної послідовності та врахування специфіки розвитку іншомовної комунікативної компетентності учнів. Запропонована система вправ, апробована у межах експериментального навчання, демонструє високу практичну доцільність, проте потребує методичних рекомендацій для ефективного інтегрування в уроки англійської мови. Наведені нижче поради спрямовані на те, щоб максимально адаптувати симуляційні завдання до реальних умов шкільного навчання та забезпечити їх результативність.

Передусім учителю слід визначити місце симуляцій у календарно-тематичному плануванні. Оскільки запропонований комплекс вправ охоплює всі елементи мовної діяльності – аудіювання, діалогічне мовлення, стратегічну та лексичну компетентність, – він може бути інтегрований у завершальний блок теми, де необхідне практичне застосування мовних знань. Важливо також передбачити достатній час на підготовчі, комунікативні та рефлексивні етапи, адже саме ця структура забезпечує ефективність симуляційного навчання.

Одним із ключових методичних аспектів є створення відповідного освітнього середовища. Учитель має забезпечити умови, у яких учні відчуватимуть себе комфортно в рольових ситуаціях. Для цього варто пояснити принципи «безпечного комунікативного простору», де помилки розглядаються як природна частина освітнього процесу. Така атмосфера суттєво знижує

мовленнєву тривожність і підвищує готовність до активної участі в симуляційних завданнях.

Ефективним підходом є використання чітких інструкцій та візуальних опор. Вони допомагають учням структуровано вивчати новий лексико-граматичний матеріал і зменшують когнітивне навантаження під час виконання завдань. Наприклад, у вправі «Check-in Kiosk Simulation» варто надати учням роздруковки квитків, паспортних даних і шаблонів для введення інформації. Це дає можливість зосередитися на мовленні, а не лише на технічному виконанні.

Окрему увагу слід приділити плануванню темпу заняття. Симуляційні завдання нерідко викликають емоційне піднесення, але й можуть займати більше часу, ніж традиційні вправи. Тому доцільно визначити чіткий часовий регламент на кожний етап: короткий інструктаж, виконання завдання, обговорення та рефлексія. Такий підхід дозволяє уникати хаотичності та підтримує високу навчальну динаміку.

Під час упровадження методики важливо враховувати індивідуальні особливості учнів. Симуляції особливо ефективні для активних, комунікабельних здобувачів освіти, однак сором'язливі учні можуть потребувати додаткової підтримки. У такому разі корисно надавати їм ролі з меншою мовленнєвою відповідальністю на перших етапах, поступово ускладнюючи завдання зі зростанням упевненості. Це забезпечує рівний доступ до навчальних можливостей.

Успішне впровадження симуляційної методики вимагає чіткої структури роботи з групою. Найефективніше поєднувати індивідуальну, парну та групову форми діяльності. На початкових етапах бажано працювати індивідуально або в парах, щоб забезпечити контрольоване введення мовленнєвого матеріалу. На середніх і просунутих етапах доцільно організовувати групи з 3–4 учнів для проблемно-орієнтованих завдань.

Практичним інструментом структурування роботи є карта симуляційного заняття, яка дає змогу вчителю розподілити етапи уроку. Приклад такої карти наведено в таблиці 3.5.

Таблиця 3.5

Рекомендована структура симуляційного заняття

Етап уроку	Тривалість	Мета	Приклади діяльності
Підготовчий	5–7 хв	Налаштування на тему, подання інструкцій	відео-тізер, короткий діалог-вступ, розподіл ролей
Основний симуляційний	15–20 хв	Виконання завдання, моделювання ситуації	Check-in, Security, Lost Luggage, Gate Broadcast
Комунікативно-продуктивний	8–10 хв	Ускладнення ситуації, варіювання ролей	переговори, імпровізовані діалоги
Рефлексивний	5 хв	Аналіз дій та мовлення, корекція стратегій	усний фідбек, міні-анкета, самооцінка

Ще одним важливим аспектом є управління ролями учнів. Усі симуляції ґрунтуються на взаємодії між учасниками, тому педагогові слід забезпечити чіткий та справедливий розподіл функцій. Рекомендується чергувати ролі від заняття до заняття, щоб учні мали змогу виконувати як базові, так і складні комунікативні функції, наприклад: пасажир, працівник стійки реєстрації, офіцер безпеки, консультант сервісного центру тощо.

Під час виконання вправ із серії «Baggage Rules Interactive Board» особливо важливим є навчання учнів аргументації. Учитель повинен пояснити правила побудови коротких логічних висловлювань, зокрема послідовність: твердження – пояснення – висновок. Такий підхід сприяє підвищенню логічності і переконливості висловлювань та є важливим елементом мовленнєвого розвитку старшокласників.

У комунікативному блоці, що включає вправи «Security Checkpoint Dialogues» і «Lost Luggage Situation», учителю варто практикувати ситуаційні варіації. Наприклад, змінювати умови: «пасажир запізнюється», «багаж загублений частково», «офіцер просить уточнення документів». Це розвиває стратегічну компетентність і навчає учнів діяти в умовах непередбачуваності.

Ефективним інструментом є також короткі мовленнєві моделі, які учні можуть використовувати як опори. Для зручності вчителю рекомендується підготувати мінікартки фраз, згруповані за функціями. Наприклад, у ситуації реєстрації корисні такі мовленнєві формули:

- requesting information,
- providing details,
- clarifying misunderstandings,
- expressing gratitude.

Такі опори підвищують якість мовлення учнів і допомагають їм уникати довгих пауз та комунікативних збоїв.

Аудіювальні симуляції, як-от «Gate Change Broadcast», вимагають особливих методичних підходів. Учитель має попередньо пояснити специфіку аеропортових оголошень: фоновий шум, швидкий темп мовлення, скорочення. Доцільно також застосовувати подвійне прослуховування: перше – для загального розуміння, друге – для фіксування деталей. Такий метод засвідчив свою ефективність і під час експериментального навчання.

Під час виконання інтегрованої симуляції «Full Airport Route Simulation» учителю рекомендується створити в аудиторії умовний маршрут. Для цього можна використати наліпки на підлозі, таблички із зонами аеропорту та QR-коди з інструкціями. Це не тільки підвищує рівень залучення учнів, а й створює ефект занурення, який є ключовим у процесі формування комунікативної автономності.

Обов'язковим компонентом методики є рефлексія. Вона дозволяє закріпити досвід, усвідомити особистий прогрес і визначити напрями для

подальшого вдосконалення. Для цього можна використовувати як усні кола рефлексії, так і короткі письмові опитувальники. Ефективним є формат «3–2–1»:

- 3 речі, які вдалися;
- 2 труднощі;
- 1 нова стратегія, яку учень спробує наступного разу.

Такий спосіб дозволяє швидко й структуровано здійснити самоспостереження за власним мовленням.

Особливе місце в упровадженні методики займає формативне оцінювання. Його мета – не оцінити учня, а допомогти йому усвідомити якісні зміни. Учителю рекомендується регулярно використовувати мікрофідбек: короткі коментарі, орієнтовані на конкретні мовленнєві досягнення. Формат таких коментарів має бути підтримувальним, з акцентом не на помилках, а на успішних стратегіях.

Важливим є також питання матеріально-технічної бази. Оскільки більшість симуляцій передбачають взаємодію з цифровими матеріалами, необхідно заздалегідь подбати про доступ до смартфонів, планшетів або ноутбуків. Якщо технічні можливості обмежені, учитель може використовувати паперові аналоги інтерфейсів, зокрема макети стійок реєстрації, посадкові талони чи інформаційні табло.

У процесі впровадження методики вчителю варто дотримуватися принципу поступовості. Не слід починати із найскладніших сценаріїв – вони можуть викликати в учнів страх помилки або нерозуміння. Найкращим варіантом є поетапне ускладнення: від мікросимуляцій до повномасштабного інтегрованого маршруту. Саме таку логіку було успішно застосовано під час експерименту.

Окремої уваги потребує перехід від підготовчих вправ до комунікативно-продуктивних завдань. Учителю варто пояснити учням, що після мікрровправ настає етап повної інтеграції мовленнєвих дій, коли необхідно

використовувати увесь доступний матеріал. Такий підхід формує автономність та гнучкість у побудові діалогу.

З педагогічної точки зору, важливо підтримувати навчальну мотивацію. Учні старшої школи високо оцінюють реалістичні та практично спрямовані завдання, тому вчителю слід акцентувати увагу на корисності симуляцій: підготовка до подорожей, розвиток комунікативної компетентності, знайомство з автентичними ситуаціями. Це позитивно впливає на емоційне ставлення до навчання.

У межах методики доцільно використовувати також елементи змагальності. Наприклад, під час виконання інтегрованих завдань можна запровадити систему «маршрутних балів», які учні отримують за точність виконання інструкцій, ясність висловлювань або логічність діалогів. Такий підхід стимулює активність і підвищує інтерес до симуляційної діяльності.

У практичному вимірі важливо забезпечити тісний зв'язок між симуляціями і реальними завданнями ЗНО/НМТ. Учитель може демонструвати аналогії між симуляціями та завданнями на аудіювання або діалогічне мовлення, наголошуючи на тому, що симуляції допомагають формувати не лише тематичні знання, а й загальні комунікативні уміння.

Окремої уваги заслуговує організація контролю прогресу. Учитель може застосовувати короткі діагностичні чек-листи, у яких фіксуються:

- чіткість мовлення;
- доречність лексики;
- гнучкість реагування;
- логічність діалогу;
- уміння завершувати комунікативний акт.

Такі чек-листи забезпечують системність спостереження за розвитком діалогічних умінь і дозволяють виявити тенденції у формуванні компетентностей.

У практиці впровадження методики корисно також використовувати відеозапис окремих симуляцій. Це дає змогу учням побачити себе «зі сторони»,

що значно покращує здатність до самоаналізу. Окрім того, відеоматеріали можуть бути використані для індивідуальних консультацій та обговорення помилок у безпечному форматі.

Таким чином, у висновку зазначимо, що успішне впровадження методики симуляційних вправ в освітній процес потребує комплексного підходу, який охоплює педагогічну, організаційну, технологічну та мотиваційну складові. Отже, у висновку слід підкреслити, що симуляційні технології створюють реалістичне комунікативне середовище, формують автономність учнів, розвивають навички й уміння діалогічного мовлення та забезпечують високу практичну ефективність навчання, що підтверджено результатами експериментального дослідження.

Висновки до розділу 3

Проведене експериментальне дослідження дозволило всебічно оцінити ефективність розробленої методики використання симуляційних технологій у навчанні старшокласників діалогічного мовлення англійською мовою. Чітко організовані етапи експерименту – констатувальний, формувальний і контрольний – забезпечили можливість об'єктивно визначити початковий рівень підготовки учнів, впровадити комплекс вправ, заснований на автентичних симуляційних сценаріях, та оцінити кінцевий рівень сформованості відповідних умінь. Важливо, що умови експерименту максимально наближалися до реального освітнього середовища старшої школи, адже робота проводилася у Чернігівському ліцеї №15 із 14 учнями 11 класу в межах педагогічної практики.

Аналіз результатів показав, що використання симуляційних технологій сприяє істотному підвищенню рівня діалогічної компетентності. Найвищі темпи зростання спостерігалися у лексичній та аудитивній підготовленості, що зумовлено активним застосуванням вправ типу «Check-in Kiosk Simulation», «Baggage Rules Interactive Board» та «Gate Change Broadcast». Отримані дані засвідчують 15–20% позитивної динаміки у ключових показниках, а також стабільне збільшення точності, гнучкості й природності мовленнєвих реакцій учнів. Ці результати підтверджують, що симуляції створюють природне іншомовне середовище, у якому учні вчаться діяти ситуативно, використовуючи автентичні комунікативні моделі.

Важливим підсумком дослідження є встановлення того, що симуляційні технології значно підвищують мотиваційну залученість, автономність та впевненість учнів у власних мовленнєвих можливостях. Старшокласники активно взаємодіяли у парах і групах, демонстрували готовність експериментувати з мовними ресурсами та ефективно долали труднощі в реалістичних ситуаціях, що свідчить про розвиток комунікативних та стратегічних умінь. Упорядкована структура симуляцій, чіткі ролі,

послідовність етапів і формативне оцінювання забезпечили високу якість освітнього процесу.

Отже, у висновку слід підкреслити, що запропонована методика є ефективною та доцільною для використання у старшій школі. Вона забезпечує не лише якісне формування діалогічного мовлення, а й розвиток міжкультурних, соціальних і когнітивних компетентностей, необхідних сучасному здобувачу освіти. Результати експерименту переконливо доводять, що симуляційні технології здатні значно підвищити результативність уроків англійської мови та можуть бути рекомендовані для системного впровадження у практику шкільного навчання.

ВИСНОВКИ

У висновках цієї кваліфікаційної роботи варто зробити такі підсумки та узагальнення:

1. Діалогічне мовлення є ключовим компонентом іншомовної комунікативної компетентності старшокласників, оскільки саме воно забезпечує природну взаємодію, обмін смислами та здатність до соціальної взаємодії англійською мовою. Визначено, що діалогічне мовлення має особливу структуру, включає різні типи діалогів і характеризується спонтанністю, ситуативністю та взаємною залежністю реплік. Ці особливості зумовлюють специфіку навчання, яке повинно забезпечувати умови, максимально наближені до реального спілкування.

2. Аналіз психолого-педагогічних та лінгводидактичних засад показав, що ефективне формування умінь діалогічного мовлення ґрунтується на врахуванні когнітивного розвитку старшокласників, їхніх вікових особливостей, мотиваційної сфери та потреби у соціально значущій діяльності. Було визначено, що важливими є розвиток мовленнєвих стратегій, здатності до співпраці, критичного й емоційного інтелекту, а також створення освітнього середовища, яке забезпечує психологічний комфорт та можливість вільно експериментувати з мовою.

3. Розгляд сучасних симуляційних технологій продемонстрував їхню значну ефективність у розвитку вмінь діалогічного мовлення. Встановлено, що симуляції – рольові, цифрові, VR, сюжетні та ШІ-технології – створюють автентичні ситуації спілкування, підвищують мотивацію, знижують мовленнєву тривожність і дозволяють індивідуалізувати освітній процес. Особливо цінною є можливість учнів діяти у безпечному середовищі, моделювати складні соціальні ролі та отримувати миттєвий зворотний зв'язок.

4. Узагальнення вітчизняного й зарубіжного досвіду доводить, що симуляційні технології є міжнародно визнаним інструментом розвитку іншомовної комунікації. Українська школа активно впроваджує інтерактивні

форми, тоді як зарубіжний досвід пропонує широкі можливості цифрових та VR-технологій. Таким чином, у висновку підкреслимо, що теоретичні передумови, розглянуті у розділі, створюють методологічну основу для подальшого дослідження та практичного застосування симуляцій у навчанні діалогічного мовлення старшокласників у сучасній школі.

5. Проведений аналіз особливостей застосування симуляційних технологій у процесі формування діалогічного мовлення в учнів старшої школи показав, що такі технології створюють унікальні можливості для практичного моделювання реальних ситуацій іншомовного спілкування. Використання симуляцій дозволяє відтворити автентичні контексти, забезпечити необхідну частотність мовленнєвих дій, підвищити мотивацію та залученість учнів. Важливо, що симуляційні формати підтримують природне чергування реплік, розвиток мовленнєвої ініціативи та формування стратегічної компетентності, що є ключовими компонентами діалогічної компетентності.

6. Окреслена методика організації роботи із симуляційними технологіями підтверджує ефективність чіткої структурованості освітнього процесу. Послідовність етапів – від підготовчого ознайомлення та моделювання ситуацій до продуктивних симуляцій і рефлексії – забезпечує поступовий розвиток мовленнєвих умінь та збільшення ступеня автономності здобувачів освіти. Важливу роль відіграє також розподіл ролей між учителем і учнями: учитель виступає фасилітатором та організатором, тоді як учні виконують активні комунікативні дії, приймають рішення, ініціюють діалог і несуть відповідальність за результат взаємодії.

7. Ефективність симуляцій значною мірою залежить від якісного добору вправ. Створена система вправ дозволила всебічно охопити різні аспекти діалогічної взаємодії – від відпрацювання мовленнєвих моделей та лексико-граматичних структур до розв'язання комунікативних проблем, ведення переговорів, реагування на непередбачені ситуації. Симуляційні

завдання сприяють формуванню в учнів впевненості, гнучкості мовленнєвої поведінки та готовності до реального спілкування англійською мовою.

8. Проведене експериментальне дослідження дозволило всебічно оцінити ефективність розробленої методики використання симуляційних технологій у навчанні старшокласників діалогічного мовлення англійською мовою. Чітко організовані етапи експерименту – констатувальний, формувальний і контрольний – забезпечили можливість об'єктивно визначити початковий рівень підготовки учнів, впровадити комплекс вправ, заснований на автентичних симуляційних сценаріях, та оцінити кінцевий рівень сформованості відповідних умінь. Важливо, що умови експерименту максимально наближалися до реального навчального середовища старшої школи, адже робота проводилася у Чернігівському ліцеї №15 із 14 учнями 11 класу в рамках педагогічної практики.

9. Аналіз результатів показав, що використання симуляційних технологій сприяє істотному підвищенню рівня діалогічної компетентності. Найвищі темпи зростання спостерігалися у лексичній та аудитивній підготовленості, що зумовлено активним застосуванням вправ типу «Check-in Kiosk Simulation», «Baggage Rules Interactive Board» та «Gate Change Broadcast». Отримані дані засвідчують 15–20% позитивної динаміки у ключових показниках, а також стабільне збільшення точності, гнучкості й природності мовленнєвих реакцій учнів. Ці результати підтверджують, що симуляції створюють природне іншомовне середовище, у якому учні вчаться діяти ситуативно, використовуючи автентичні комунікативні моделі.

10. Важливим підсумком дослідження є встановлення того, що симуляційні технології значно підвищують мотиваційну залученість, автономність та впевненість учнів у власних мовленнєвих можливостях. Старшокласники активно взаємодіяли у парах і групах, демонстрували готовність експериментувати з мовними ресурсами та ефективно долали труднощі в реалістичних ситуаціях, що свідчить про розвиток комунікативних та стратегічних умінь. Упорядкована структура симуляцій, чіткі ролі,

послідовність етапів і формативне оцінювання забезпечили високу якість освітнього процесу.

11. Запропонована методика є ефективною та доцільною для використання у старшій школі. Вона забезпечує не лише якісне формування діалогічного мовлення, а й розвиток міжкультурних, соціальних і когнітивних компетентностей, необхідних сучасному здобувачу освіти. Результати експерименту переконливо доводять, що симуляційні технології здатні значно підвищити результативність уроків англійської мови та можуть бути рекомендовані для системного впровадження у практику шкільного навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антипова М. В. Метод кейсів (case-study). URL: http://mpfmargtu.ucoz.ru/metod/metodicheskoe_posobie-1.pd. (дата звернення: 01.03.2025).
2. Бацуровська І. В., Самойленко О. М. Технології дистанційного навчання у вищій освіті. URL: http://www.confcontact.com/20110225/pe4_samojl.htm. (дата звернення: 01.03.2025).
3. Биков В. Ю. Проектний підхід і дистанційне навчання у професійній підготовці управлінських кадрів. URL: <http://www.ime.edu-ua.net/cont/Vykov1.doc>. (дата звернення: 01.03.2025).
4. Боднар Г. В. Впровадження інформаційних технологій (IT) у навчальний процес як запорука фахової компетентності. URL: <http://www.stattionline.org.ua/obraz/33/2250vprowadzhennya-informacijnix-texnologij-it-unavchalnij-procesyak-zaporuka-faxovo%D1%97-kompetentnosti.html>. (дата звернення: 01.03.2025).
5. Брецько І. І. Діалогічне мовлення – основа для розвитку здібностей міжособистісного спілкування. Педагогічні науки. 2016. С. 39-42.
6. Васьківська О. Є. Діалог як засіб розвитку толерантності старшокласників. *Молодь і ринок*. 2016. №. 7. С. 144-148.
7. Григор'єва Т. Ю. Методичні рекомендації щодо використання британського досвіду підготовки вчителів-філологів до навчання дорослих у вітчизняній педагогічній практиці: Методичні рекомендації. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010. 48 с.
8. Зарічна О. В. Урок англійської мови як ресурс для розвитку навичок діалогічного спілкування. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2016. № 1 (83). С. 54-59.
9. Кадащук А. Р. Можливості інтерактивного навчання іноземних мов учнів старшої школи в умовах нової української школи. URL:

<http://eprints.zu.edu.ua/28272/1/%D0%9A%D0%B0%D0%B4%D0%B0%D1%89%D1%83%D0%BA.pdf>. (дата звернення: 01.03.2025).

10. Кирильчук О. Б. Використання технології переконливої аргументації при навчанні вільного спілкування німецькою мовою. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2015. №. 2. С. 152-156.

11. Коваленко Ю. В., Устименко О. М. Комплекс вправ для навчання монологічного мовлення учнів 5 класу школи з поглибленим вивченням англійської мови. *Іноземні мови*. 2013. № 1. С. 45-51.

12. Коваль В. Лінгводидактичні основи навчання діалогічного мовлення школярів. *Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*. 2009. Вип. 6. С. 2-8.

13. Коваль Т. І. Інтерактивні технології навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2011. Вип. 6. Том 26. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/admin,+546-1630-2-RV.pdf>. (дата звернення: 01.03.2025).

14. Коневщинська О. Е. Проблема Інтернет-мовлення старшокласників в електронних соціальних мережах. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2017. № 4(60). С. 77-86.

15. Костюченко К. Особливості навчання діалогічного мовлення на заняттях з англійської мови. *Наукові записки. Серія : Педагогічні науки*. 2015. Вип. 135. С. 135-139.

16. Кочубей Н. Характеристика інтерактивного навчання англійського діалогічного мовлення молодших школярів. *Теоретичні питання культури, освіти та виховання: зб. наук. праць / за заг. ред. проф. Матвієнко О. В. К. : Вид. центр КНЛУ, 2010. Вип. 42. С. 133–139.*

17. Кравченко Ю. Про деякі інтерактивні методи на заняттях з англійської мови у ВНЗ. *Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету . Педагогічні науки*. 2013. Вип. 4. С. 78-83.

18. Кузнецова Н. Дослідно-експериментальне навчання англійського діалогічного мовлення обдарованих учнів старшої школи. *Наука і освіта*. 2013. Вип. 6. С. 154-158.
19. Куліченко Л. А. Інтегровані уроки як один із засобів підвищення активності учнів на уроках. *Таврійський вісник освіти*. 2012. Вип. 1 (37). С. 250-254.
20. Лутай Н. В., Бесараб Т. П. Метод case study у навчанні іноземної мови. *Наукові записки. Серія «Філологічна»*. 2013. Вип. 37. С. 177-179.
21. Ляшенко О. І., Топузов О. М. Науковий супровід модернізації змісту базової середньої освіти: проблеми і виклики. *Український педагогічний журнал*. 2021. № 4. С. 29-36.
22. Максименко Л. Експериментальна перевірка ефективності методики навчання професійно спрямованого англійського діалогу майбутніх менеджерів невиробничої сфери. *Київський національний лінгвістичний університет*. 2015. Вип. 6. С. 8-19.
23. Махінов В. М. Іншомовна комунікативна компетенція в контексті сучасних соціокультурних проблем фахової підготовки майбутніх вчителів. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 17. «Теорія і практика навчання та виховання»*. 2011. Вип. 17. С. 13-23.
24. Методика викладання англійської мови : навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / уклад. Холод Ірина Василівна. Умань : Візаві, 2018. 165 с.
25. Мулик К. О. Принципи формування нової англійської лексики соціально-педагогічної сфери. *Записки з романо-германської філології*. 2015. Вип. 2. С. 126-132.
26. Мулик К. О. Специфіка англійського монологічного мовлення соціально-педагогічної спрямованості. *Записки з романо-германської філології*. 2016. Вип. 2. С. 44-49.
27. Мушаровська А. Розвиток навичок усного мовлення на уроках англійської мови. *Іноземні мови в школах України*. 2019. № 3. С. 21-28.

28. Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов 10 – 11 класи. Для іноземних мов: Англійська мова, Німецька мова, Французька мова, Іспанська мова: URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/2018-2019/inozemni-movi-10-11-19.09.2017.pdf>. (дата звернення: 01.03.2025).

29. Наконечна А. О. Особливості навчання діалогічного мовлення при вивченні англійської мови. *Збірник наукових праць національної академії державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні науки*. 2015. № 2. С. 175-189.

30. Пасічник О. Гейміфікація процесу навчання іноземної мови студентів закладів вищої освіти. *Педагогічна освіта: теорія і практика* : зб. наук. пр. / Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка, Ін-т педагогіки НАПН України. Кам'янець-Подільський: Вид-во КПНУ, 2018. Вип. 24. ч. 2. С. 344-349.

31. Про освіту: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>. (дата звернення: 01.03.2025).

32. Птушка А. Методика використання рольової гри у навчанні діалогічного мовлення учнів на уроках англійської мови. *Лінгводидактика*. 2012. Вип. 5. С. 154-159.

33. Редько В. Г. Концептуальні засади визначення цілей, змісту і структури модельних навчальних програм з іноземних мов для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти. *Український педагогічний журнал*. 2021. № 4. С. 116-125.

34. Редько В. Г. Теоретико-методичні засади компетентнісно-діяльнісної технології навчання іноземних мов. *Fundamental and applied researches in practice of scientific schools: International Scientific Journal*. 2018ю No. 2. Vol. 26. С. 313-320.

35. Сажко Л. А. Особливості формування іншомовної комунікативної компетенції у школах з поглибленим вивченням іноземних мов. *Іноземні мови*. 2011. № 1. С. 26-30.
36. Сисоєва С. Педагогічний експеримент у наукових дослідженнях неперервної професійної освіти. Луцьк : «Волинська обласна друкарня», 2009. 460 с.
37. Сисоєва С. О., Осадча К. П. Системи дистанційного навчання: порівняльний аналіз навчальних можливостей. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* : зб. наук. праць. Вінниця : ВДПУ, 2010. № 23. С. 172-177.
38. Ставицька І. В. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті. URL: <http://confesp.fl.kpi.ua/node/1103>. (дата звернення: 01.03.2025).
39. Сучасні педагогічні технології та методика їх застосування у вищій школі: [навч.-метод. посібник для студентів та магістрантів вищої школи]. Львів: Вид. центр ім. І. Франка. 2003. 55 с.
40. Сцисловська О. Усне мовлення на уроках англійської мови. *English. Language. Culture. Weekly. Сер. Шкільний світ: Англ. мова та культура*. 2015. № 4. С. 9-11.
41. Усенко М. Ф. Навчальні ігри на уроці англійської мови. *«Початкова школа»: науково-методичний журнал*. 2003. № 1. С. 12-15.
42. Файзиєва Ф. М. Умурова Л. Ш. Діалогічна компетентність при вивченні іноземної мови. *Молодий вчений*. 2015. № 24. С. 1162-1164.
43. Фоміних Н. Ю. Сутність поняття «інформаційно-комунікаційні технології» та їх значення на сучасному етапі модернізації освіти. URL: http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/9084/1/ped905_77.pdf. (дата звернення: 01.03.2025).
44. Хромченко О. В. Методика викладання іноземної мови : конспект лекцій з курсу «Методика викладання іноземної мови та зарубіжної літератури» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за

спеціальністю 035 «Філологія», спеціалізацією 035.041 Германські мови і літератури (переклад включно), перша – англійська. Одеса: Олді+, 2023. 68 с

45. Чарікова І. В. Методика формування англомовної компетенції старшокласників у монологічному мовленні на основі автентичних текстів країнознавчого характеру. *Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету*. 2020. № 32. С. 118-122.

46. Черниш В. В. Засоби формування іншомовної комунікативної компетенції у діалогічному мовленні. *Іноземні мови*. 2011. Вип. 3. С. 15-22.

47. Черниш В. В. Контроль рівня сформованості компетенції у діалогічному мовленні. *Іноземні мови*. 2012. Вип. 1. С. 9-10.

48. Шевченко О. П. Педагогічні умови використання кейс-методу в процесі вивчення гуманітарних дисциплін у вищих технічних навчальних закладах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.04 / Луганський національний педагогічний університет імені Тараса Шевченка. Луганськ, 2011. 22 с.

49. Berk, R. A. Multimedia teaching with video clips : TV, movies, YouTube, and mtvU in the college classroom. *International Journal of Technology in Teaching and Learning*. 2009. V. P. 1-21.

50. Gartland J. Better Physician Writing and Speaking Skills: Improving Communication. London: CRC Press, 2016. 120 p.

51. Yap W. L. Transforming conventional teaching classrooms to learner-centred teaching classroom using multimedia-mediated learning module. *International Journal of Information and Education Technology*. 2016. Vol. 6(2). P. 105-112.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Мікросимуляція “Check-in Kiosk Simulation”

1. Мета. Формування в учнів умінь виконувати стандартні дії, пов'язані з реєстрацією на рейс у кіоску самообслуговування, зокрема:

- введення персональних даних;
- пошук та підтвердження бронювання;
- вибір місця в салоні літака;
- підтвердження багажу;
- отримання посадкового талону;
- використання типової авіаційної лексики в реальному комунікативному завданні.

2. Методичні рекомендації

Вправа проводиться **індивідуально або в парах**. Учитель попередньо демонструє **умовну модель інтерфейсу кіоску** (слайд, роздруківка або електронна симуляція). Після інструктажу учні виконують покрокове завдання.

Рекомендується працювати за такою послідовністю:

1. **Ознайомлення з інтерфейсом:** учні визначають призначення основних кнопок: *Start, Find Booking, Seat Selection, Luggage, Print Boarding Pass*.
2. **Рольова інструкція:** кожен учень отримує **картку пасажирів** зі штучними даними (ім'я, прізвище, номер бронювання, маршрут).
3. **Покрокова симуляція:** учень взаємодіє з макетом інтерфейсу й проговорює усі дії вголос або в діалозі з партнером.
4. **Мовна підтримка:** учитель надає **мовні індикатори**, які учень повинен використати (напр., *I'd like to check in..., I need an aisle seat, I confirm the luggage*).
5. **Контроль і рефлексія:** після завершення вчитель перевіряє правильність виконаних дій і ставить уточнювальні питання:
 - *What information did you enter first?*
 - *Why did you choose this seat?*
 - *How many bags did you check in?*
 Можна запропонувати учням **взаємооцінювання** на основі чек-листа.

3. Необхідні матеріали

- **Інтерактивний або друкований макет інтерфейсу кіоску**, який включає:
 - стартовий екран;
 - форму введення даних;

- план салону;
- меню багажу;
- кнопку друку талона.
- **Картка пасажира** з вигаданими даними (приклад подано нижче).
- **Зразок посадкового талона.**
- **Лексичний міні-глосарій:** boarding pass, seat selection, aisle seat, window seat, middle seat, luggage allowance, overweight luggage, booking reference, surname, given name, confirm, continue, cancel.

4. Хід виконання вправи

Етап 1. Актуалізація знань (2–3 хв.). Учитель коротко обговорює з учнями, як працює self check-in, які дані зазвичай потрібні, у яких ситуаціях пасажир користується кіоском.

Етап 2. Інструктаж (3 хв.). Демонстрація макета інтерфейсу → пояснення функцій кнопок → наголошення на фразях, які слід використовувати.

Етап 3. Виконання симуляції (7–10 хв.). Учень працює з матеріалами та вголос озвучує дії, або партнер ставить уточнювальні запитання:

- *Could you spell your surname?*
- *Do you prefer aisle or window?*
- *Any checked baggage today?*

Етап 4. Оцінювання (3–4 хв.)

Учитель або партнер проставляє позначки в чек-лист.

5. Чек-лист оцінювання виконання вправи

Критерій	Опис	Оцінка (0–2 б.)
Правильність введення даних	Учень ввів усю інформацію без помилок	0–2
Вибір місця	Обґрунтовано обрав місце й правильно озвучив вибір	0–2
Робота з багажем	Вірно визначив кількість багажу, використав потрібні вирази	0–2
Мовна точність	Використав мінімум 6–7 ключових лексем	0–2
Комунікативність	Взаємодія з партнером/учителем була послідовною та зрозумілою	0–2

Максимум: 10 балів.

6. Зразок картки пасажира

Passenger Information Card

- Surname: **KOVALENKO**
- Given name: **SOFIA**
- Booking reference: **A82F9Q**
- Flight: **PS 127 Kyiv – Warsaw**
- Date: **14.04.2025**

- Seat preference: **Aisle seat**
- Baggage: **1 checked bag (18 kg)**

7. Зразок посадкового талона (макет текстовий)

BOARDING PASS

Passenger: **KOVALENKO / SOFIIA**

Flight: **PS 127**

From: **KBP**

To: **WAW**

Seat: **14C**

Boarding time: **07:35**

Gate: **D4**

8. Додаткові завдання для ускладнення

1. Учителю дозволяється **підмінити номер рейсу або місце**, щоб учень мав знайти помилку.
2. Учень повинен пояснити свій вибір місця:
– *I chose an aisle seat because I prefer more space and easy access to the corridor.*
3. Роль “порушення багажних правил”: – учень має вирішити ситуацію з перевищенням ваги (*overweight luggage scenario*).
4. Робота в парах: один — пасажир, другий — електронне меню (озвучує кнопки й варіанти дій).

ДОДАТОК Б

Ситуативне моделювання “Baggage Rules Interactive Board”

1. Мета. Закріплення правил перевезення багажу та відпрацювання мовних стратегій для аргументації рішень. Учні тренують класифікацію предметів, визначення дозволених та заборонених до ручної поклажі, а також використання тематичної лексики в діалогах.

2. Методичні рекомендації

- Вправа проводиться в парах або малих групах (3–4 учні).
- Учитель надає набір карток із зображеннями предметів: рідини, електроніку, гострі предмети, їжу, крихкі речі тощо.
- Учні повинні розподілити предмети на дві категорії: *allowed items* і *prohibited items*.
- Кожен учень або група усно пояснює свій вибір, використовуючи функціональні конструкції:
 - *This is allowed because...*
 - *This cannot be carried in hand luggage since...*
- Учитель може ускладнити завдання, додавши предмети, що потребують декларування або перевірки окремо.

3. Необхідні матеріали

- Набір карток із предметами та їхніми зображеннями.
- Велика інтерактивна дошка або таблиця для запису результатів.
- Лексичний міні-глосарій: *allowed items*, *prohibited items*, *liquids over 100 ml*, *fragile objects*, *electronics*, *sharp objects*, *declare*, *security rules*.

4. Хід виконання вправи

Етап 1. Ознайомлення (2–3 хв.). Учитель пояснює правила перевезення багажу, актуалізує лексику та показує приклади предметів.

Етап 2. Класифікація (5–7 хв.). Учні працюють з картками та записують результати у таблицю:

Предмет	Allowed/Prohibited	Коментар
Toothpaste (150 ml)	Prohibited	Over 100 ml
Laptop	Allowed	Must be in tray
Knife	Prohibited	Sharp object

Етап 3. Аргументація та діалог (5–7 хв.). Учні в парах обговорюють рішення та презентують їх класу, використовуючи формули аргументації:

- *We classified this item as prohibited because it exceeds the allowed limit.*
- *This is allowed, but it should be placed in checked luggage.*

Етап 4. Оцінювання (3–4 хв.). Учитель або групи оцінюють правильність класифікації та ясність аргументації.

5. Додаткові завдання

1. Ускладнити завдання додаванням **ситуаційних карток**: багаж із рідинами, електронікою та предметами, що потребують декларування.
2. Рольова гра: один учень — **пасажир**, другий — **працівник служби безпеки**, обговорюють, що можна залишити, а що здати в багаж.
3. Часовий ліміт: виконати завдання за 5 хвилин, що розвиває швидкість прийняття рішень у стресових умовах.

ДОДАТОК В

Комунікативна симуляція “Security Checkpoint Dialogues”

1. Мета. Опрацювання стандартних діалогів під час проходження контролю безпеки та автоматизація мовленнєвих моделей для реалістичних комунікативних ситуацій.

2. Методичні рекомендації

- Учні працюють у **парах**: один — пасажир, другий — працівник служби безпеки.
- Вправа передбачає **завершення діалогів із пропущеними фразами**, а потім їхню інсценізацію.
- Учитель надає **типові репліки та мовні кліше**, які потрібно вставити у діалог:
 - *Please place your luggage on the tray.*
 - *Do you have any liquids or electronics?*
 - *Remove your belt and shoes, please.*
- Після відпрацювання діалогів можна змінювати ролі для розширення мовленнєвих стратегій.

3. Необхідні матеріали

- Діалогові картки з пропущеними фразами.
- Макет контрольного пункту (схематично на дошці або слайді).
- Лексичний міні-господар: security check, trays, electronics, liquids, remove, declare, belt, shoes, tray, boarding pass.

4. Хід виконання

Етап 1. Ознайомлення (2–3 хв.). Учитель демонструє макет контрольного пункту та ключові репліки.

Етап 2. Завершення діалогів (5 хв.). Учні доповнюють пропущені фрази у підготовлених діалогах.

Етап 3. Інсценування (7–10 хв.). Пари відпрацьовують повні діалоги, варіюючи репліки.

Етап 4. Варіативне розширення (5 хв.). Учні додають власні репліки для ускладнення ситуації: затримки багажу, перевищення норм рідин тощо.

Етап 5. Оцінювання (3–4 хв.). Учитель або клас оцінює точність лексики, правильність діалогічних моделей і комунікативну активність.

5. Додаткові завдання

1. Використати різні сценарії: бізнес-клас, сімейна подорож, туристична група.
2. Додати елемент стресу: **обмежений час на відповідь**, шумовий фон (можна аудіо запис).
3. Провести **рефлексію**: обговорити, які фрази були найбільш корисними, які дії можна вдосконалити.

ДОДАТОК Г

Аудіосимуляція “Gate Change Broadcast”

1. Мета

- Розвиток навичок аудіювання у реалістичних умовах шумового фону.
- Формування здатності виділяти ключову інформацію з авіаційних оголошень та використовувати її для коротких комунікативних дій.

2. Методичні рекомендації

- Вправа проводиться **індивідуально або в парах**.
- Учні слухають **фрагменти аудіозаписів оголошень** про:
 - зміну виходу на посадку,
 - затримку рейсу,
 - початок посадки.
- Після прослуховування учні **заповнюють таблицю**, зазначаючи ключову інформацію: номер виходу, час, рейс, зміни.
- Потім учні **імітують короткий діалог між пасажиром, обговорюючи інформацію**:
 - *Which gate is our flight leaving from?*
 - *It's changed to gate 15.*
- Можна додавати **шумовий фон або швидкість мовлення** для ускладнення завдання.

3. Необхідні матеріали

- Аудіозаписи оголошень.
- Таблиця для заповнення (приклад нижче).
- Лексичний міні-госарій: gate number, delayed, final call, boarding starts, flight number, departure time, change of gate, announcement, passenger.

4. Хід виконання

Етап 1. Ознайомлення з завданням (2 хв.). Учитель пояснює контекст: авіаційне оголошення, роль пасажирів.. **Етап 2. Прослуховування та заповнення таблиці (5–7 хв.)**

Flight	Original Gate	New Gate	Departure Time	Notes
BA345	12	15	14:30	Delayed 10 min
UA212	8	8	15:00	On time
FR451	5	7	16:15	Boarding started

Етап 3. Мікродіалог (5–7 хв.). Учні обговорюють інформацію в парах, використовуючи слуханий матеріал та ключову лексику.

Етап 4. Перевірка (3–4 хв.). Вчитель перевіряє точність заповнення таблиць та якість усних мікродіалогів.

5. Додаткові завдання

1. Додати записи з різними акцентами або швидкістю мовлення.

2. Створити ситуацію з **декількома оголошеннями одночасно**, що потребує уваги та виділення ключової інформації.
3. Розробити письмову вправу на **переписування оголошень у вигляді коротких нотаток** для подальшого обговорення.

ДОДАТОК Д

Комплексна симуляція “Full Airport Route Simulation”

1. Мета

- Інтеграція всіх мовленнєвих умінь: лексики, діалогічного мовлення, стратегічної компетентності в межах одного сценарію.
- Формування автономності та впевненості учнів у використанні англійської мови.
- Розвиток навичок взаємодії у групі та управління комунікативними ролями.

2. Методичні рекомендації

- Вправа проводиться **всім класом**, який організовується як **симульований аеропорт** з окремими зонами:
 - реєстрація,
 - зона безпеки,
 - очікування посадки,
 - вихід на посадку.
- Учні виконують **ролі пасажирів, офіцерів безпеки, працівників авіакомпанії**.
- Вчитель діє як **фасилітатор**, координуючи рух учнів між зонами та спостерігаючи за точністю комунікації.
 - Кожен етап включає:
 1. Взаємодію згідно інструкцій або карток із завданнями.
 2. Використання лексики та функціональних мовних структур, опрацьованих у попередніх вправах.
 3. Вирішення непередбачуваних ситуацій (зміна рейсу, відсутність посадкового талона, пошкодження багажу).

3. Необхідні матеріали

- Картки з ролями та завданнями.
- Маркери та покажчики для зон аеропорту.
- Фіктивні посадкові талони, квитки, багажні бирки.
- Аудіозаписи оголошень для інтеграції з аудіосимуляціями.
- Лексичний міні-глосарій: boarding pass, check-in desk, security check, luggage claim, gate number, delayed, final call, flight attendant, compensation, lost luggage report.

4. Хід виконання

Етап 1. Підготовка (5–7 хв.). Вчитель розподіляє ролі, пояснює правила пересування між зонами та коротко ознайомлює з завданнями.

Етап 2. Реєстрація та контроль безпеки (10–12 хв.). Учні проходять процедури:

- введення даних в кіоску,
- перевірка багажу,

- діалог із співробітниками служби безпеки.

Етап 3. Очікування та аудіосимуляції (5–7 хв.)

- Прослуховування оголошень про рейси, затримки, зміни виходу.
- Мікродіалоги між пасажиром для уточнення інформації.

Етап 4. Вихід на посадку та непередбачувані ситуації (10–12 хв.)

- Моделювання проблем: зміна рейсу, відсутність багажу, пошкодження квитків.

- Учні реагують, використовуючи стратегічні мовні кліше.

Етап 5. Підбиття підсумків (5 хв.)

- Клас обговорює успішність виконання завдань, використання лексики та комунікативних стратегій.

- Вчитель надає **формативний зворотний зв'язок**.

5. Додаткові завдання

1. Ввести **нові проблемні картки** з реалістичними ситуаціями (наприклад, затримка рейсу на 2 години, зміна посадкового гейту).
2. Додати **тимчасовий ліміт** для кожної зони, щоб стимулювати швидке реагування та комунікацію.
3. Запропонувати учням **самостійно створювати маршрути пасажирів**, розширюючи сценарій аеропорту.

АНОТАЦІЯ

Мельник А.В. Використання симуляційних технологій у процесі навчання учнів старшої школи діалогічного мовлення англійською мовою

У магістерській роботі досліджено особливості використання симуляційних технологій у формуванні діалогічного мовлення учнів старшої школи. З цією метою було проаналізовано сутність діалогічного мовлення, психолого-педагогічні та лінгводидактичні основи його розвитку, а також сучасні підходи до моделювання комунікативних ситуацій. У ході дослідження окреслено типи та можливості симуляційних технологій, визначено їх вплив на формування іншомовної комунікативної компетентності, узагальнено вітчизняний і зарубіжний досвід їх застосування.

Розроблено методику використання симуляцій у навчанні діалогічного мовлення, систему вправ і практичних завдань, які забезпечують поступове формування необхідних навичок і вмінь. Ефективність запропонованої методики підтверджено шляхом експериментального навчання, проведеного зі старшокласниками. За результатами дослідження сформульовано методичні рекомендації для вчителів щодо впровадження симуляційних технологій в освітній процес.

Ключові слова: діалогічне мовлення, симуляційні технології, старша школа, іншомовна комунікативна компетентність, система вправ.

RESUME

Melnyk A.V. Using Simulation Technologies in Teaching Dialogic Speaking to Upper Secondary School Students

The master's thesis explores the use of simulation technologies for developing upper secondary school students' dialogic speaking skills.

The study examines the concept of dialogic speech, the psychological and pedagogical foundations of its formation, as well as modern approaches to modelling communicative situations in the English classroom. Special attention is given to identifying types and functions of simulation technologies and analysing their potential for enhancing learners' communicative competence. The research summarises national and international practices of applying simulations in language education. Based on these findings, a methodology for integrating simulation technologies into teaching dialogic speaking was developed, including a system of exercises and tasks aimed at gradually building students' communicative skills.

The effectiveness of the methodology was confirmed through a pedagogical experiment. Methodological recommendations for teachers on implementing simulation-based instruction in the educational process have been introduced.

Key words: dialogic speech, simulation technologies, upper secondary school, communicative competence, set of exercises.